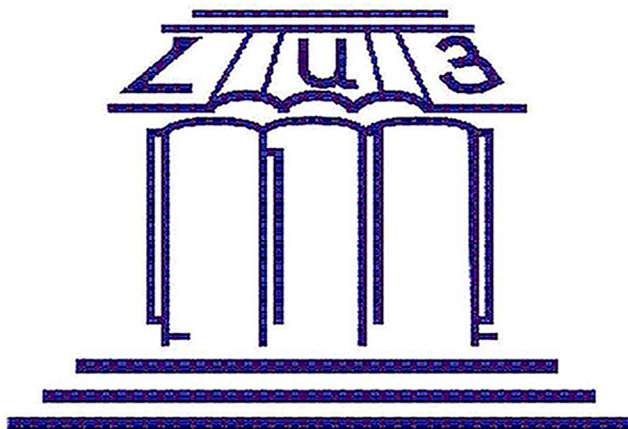




Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3595

C19264668

4. 4. 4. 4. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Պատկերներ բոլոր լեզուներով, միացե՛ք.

Ռ. 4. 4.

XIV ԿՈՆԳՐԵՍՍԻԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱԼՈՒՄԵՐԻ

ԱՐԴՅՈՒՆՈՒՆԵՐԸ

ՍՏԱՆԻՆԻ ԳԵԿՈՐԳՈՒՄԸ

В. И. ЛЕНИН
ИНСТИТУТ
ДОСТОИНСТВ
Ленинских Наук
СССР

«ԿՈՍՄՈՆՆԻՍՏ» ԱՄՍԱԳՐԻ № 2-Ի ՀԱՎԵԼՎԱԾ

3K33

Ռ-95

ԵՐԵՎԱՆ

1925

№ 780

С19264608

Ca ^M 560

28 JUN 2005

Հ. Կ. Կ. Կ. Կ. ԱԳԻՏ-ԲԱԺՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

3K33

Պրոպեգանդա բոլոր լեզուներով, միացե՛ք.

Ռ-95

Ռ. Կ. Կ.

XIV ԿՈՆԳՐԵՍՍԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԼՆԵՐԻ

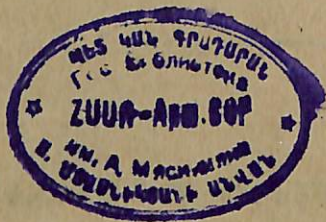
ԱՐԴՅՈՒՆՆԵՐԸ

«ԱՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ»

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

«ԿՈՄՄՈՆԻՍՏ» ԱՍՏՈՎԻԻ № 2-Ի ՀԱՎԵԼԿՈՄ

42.10302



60591.67

ՏՐԵՍՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Գրառեպար № 70բ.

Պատվեր № 3779

Տիրաժ 1500

ՌԻՍՏԱՍԵՆԻ ԿՈՄԿՈՒՄ (Բ) XIV ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՅԻ ԸՆԿՐՈՒՆՔՆԵՐԸ

ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ ՌԿԿ (Բ.) ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԸԿՏԻՎԻ ԺՈՂՈՎՈՒՄ

— Ընկերներ, յես կարծում եմ, վոր միտք չունի այստեղ մանրամասնաբար քննել կուտակելության 14-րդ կոնֆերենցիայում ընդունված բանաձևերը:

Այդ մեղանից շատ ժամանակ կը խելը. և, բացի այդ, դա անհրաժեշտություն չեւ կարծում եմ, վոր կարելի կը լինի սահմանափակվել բանաձևերի միջով կարմիր թելի պես անցնող հիմնական գծերի նշումով: Այդ մեզ հնարավորություն կը տա ընդգծելու ընդունված բանաձևերից հանված հետևությունները: Իսկ այդ ել, իր հերթին, կը դյուրացնե բանաձևերի ուսումնասիրումը հետագայում:

Այժմ անցնենք բանաձևերին. նրանց մեջ շոշափված դանդաղ հարցերը կարելի յե վեց հիմնական խմբի բաժանել: Առաջին խմբի մեջ մտնում են միջազգային դրություն վերաբերող հարցերը: Յերկրորդ խմբի մեջ մտնում են կապիտալիստական յերկրների կոմկուտակցությունների հերթական անելիքներին վերաբերող հարցերը: Յերրորդ խմբի մեջ՝ գաղութային և կախյալ վիճակում գտնվող յերկրների կոմունիստական տարրերի հերթական անելիքներին վերաբերող հարցերը: Զորքորդ խմբի մեջ՝ միջազգային ներկա դրությունից բխող և մեր յերկրի սոցիալիզմի բախտին վերաբերող հարցերը, Հինգերորդ խմբի մեջ՝ մեր կուտակելության՝ գյուղում վարելիք քաղաքականության և նոր պայմաններում կուտակելության ուսնալիք ղեկավարության հարցերը: Վեցերորդ խմբի մեջ՝ մեր արդյունաբերության հիմնական ջիղին, այն և՛ մետաղաբրայունարեությունը վերաբերող հարցերը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նոր յերեվույթը

Վերջին և միջազգային դրության ասպարիզում նկատվող աշխարհի և առանձնահատուկ յերևույթը, վորով հիմնական գծերով բնորոշվում է ընթացիկ մոմենտը:

Վերջին օրջանում պարզված լեվ միջազգային դրության վրա իր կնիքը դրած նոր յերեվույթն այն է, վոր Ֆեվրուպայում հեղափոխության ճեղագիտութունն է սկսվել, սկսվել է վորոշ գազար, — վորին մենք կապիսալիզմի ժամանակավոր կայունացում անունն ենք տալիս, — Խորհրդային Միության սոցիալական զարգացման լեվ փողովակաճեղքից հետո անմիջապես միաժամանակ:

Ինչ է հեղափոխության տեղատվությունը, դադարը: Արդյո՞ք այդ համաշխարհային հեղափոխության վախճանի սկիզբը: Հե, համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության լիկվիդացիայի սկիզբը: Լենինն ասել է, թե մեր յերկրում պրոլետարիատի տարած հաղթանակից հետո, սկսվել է մի նոր շրջան, վոր լեցուն է կոնֆլիկտներով ու պատերազմներով, հարձակումներով ու նահանջներով և հաղթանակներով ու պարտություններով, մի շրջան, վորը տանում է դեպի պրոլետարիատի հաղթանակը կապիտալիզմի հիմնական յերկրներում: Յեթե Յեվրոպայում հեղափոխության տեղատվությունն է սկսվել, այդ չի նշանակում արդյոք, վոր նոր շրջանի համաշխարհային հեղափոխության շրջանի մասին Լենինի հայտնած միտքը զրանով իսկ կորցնում է իր ուժը: Վնչ, չի նշանակում:

ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԵՏԱՊՆԵՐԸ

Համաշխարհային հեղափոխության շրջանը — հեղափոխության նոր ետապն է, ստրատեգիական մի ամբողջ շրջան, վոր ընդգրկում է մի շարք տարիներ և թերևս, մի շարք տասնամյակներ: Այդ ժամանակաշրջանի ընթացքում կարող են և պետք է վոր տեղի ունենան հեղափոխության մակընթացություններ ու տեղատվություններ: Մեր հեղափոխությունն իր զարգացման ընթացքում անցել է յերկու ետապ, յերկու ստրատեգիական շրջան և Հոկտեմբերից հետո թևակոխել է յերրորդ ետապը, ստրատեգիական յերրորդ շրջանը:

ԱՌԱՋԻՆ ԵՏԱՊ

Առաջին ետապը (1900—1917 թվականները) տեղի է ունեցել 15 տարի: Նա նպատակ էր դրել տապալել ցարիզմը և բուրժուական — դեմոկրատական հեղափոխության հաղթանակի հասնել: Այդ ժամանակաշրջանի ընթացքում հեղափոխությունը մի ամբողջ շարք տեղատվություններ ու մակընթացություններ ունեցավ: Մակընթացությունն էր 1905 թվին: Այդ մակընթացությունը միջապա հեղափոխության ժամանակավոր պարտությամբ: Հետո տեղատվություն յեղավ, վոր տեղի էր շարք տարիներ (1907—1912 թ.թ.): Այնուհետև յեղավ նոր մակընթացություն, վոր սկսվեց Լենայի անցքերով (1912 թ.) և հետագայում պատերազմի ժամանակ փոխվեց նոր տեղատվություն: 1917 թվին (փետրվար) բերեց նոր մակընթացություն, վոր պատճառվեց ցարիզմի դեմ տարած ժողովրդի հաղթանակով, բուրժուական — դեմոկրատական հեղափոխության հաղթանակով: Ամեն մի տեղատվությունից հետո, լիկվիդատորները հավատացնում էին, թե հեղափոխության բանը պրծած է: Սակայն, հեղափոխությունն ունենալով մի շարք մակընթացություններ ու տեղատվություններ, 1917 թվին փետրվարին հաղթանակով պատճառվեց:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԵՏԱՊ

Հեղափոխության յերկրորդ ետապը սկսվեց 1917 թվին փետրվարից: Նա նպատակ ուներ դուրս գալ իմպերիալիստական պատերազմից, տապալել բուրժուազիային և պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաղթանակին հասնել: Այդ ետապը կամ այդ ըստրատեգիական ժամանակամիջոցը տեղի էր 8 ամիս, հեղափոխական խորը ճգնաժամի 8 ամիսներ, յերբ պատերազմը և ընդհանուր քայքայվածությունը մտրակում էին հեղափոխությունը ծայրահեղ արագության հասցնելով նրա ընթացքը: Այդ պատճառով հեղափոխության ճգնաժամի այդ 8 ամիսները, կարող են և պետք է սովորական կոնստիտուցիոն զարգացման առնվազն 8 տարիների հավասար համարվեն:

Այդ, ինչպես և նախորդ ստրատեգիական ժամանակաշրջանները, հեղափոխության անընդհատ վերելքի ժամանակաշրջաններ չեն, ինչպես սովորաբար հեղափոխության քաղբենիներն

են պատկերացնում. այդ շրջանում ևս յեղել են մակընթացութեան և տեղատվութեան մոմենտները: Այդ ժամանակաշրջանում հեղափոխական շարժման մեծագույն մակընթացություն յեղավ հունիսյան ցույցերի որերին: Այնուհետև հեղափոխության տեղատվություն յեղավ բոլշևիկյան հուլիսյան պարտությունից հետո: Այդ տեղատվության Կորնիլովշինայից անմիջապես հետո փոխվեց նոր մակընթացության, վորը վերջացավ Հոկտեմբերյան հեղափոխության հաղթանակով: Այդ շրջանի լիկվիդատորներն ասում էին, վոր հուլիսյան պարտությունից հետո հեղափոխությունը լիովին լիկվիդացել է յե յինթարկվել: Սակայն, հեղափոխությունը անցնելով մի շարք փորձությունների և տեղատվությունների բովից, ինչպես հայտնի յե պատկերաց պրոլետարական դիկտատուրայի հաղթանակով:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԵՏԱՄ

Հոկտեմբերի հաղթանակով մենք թեմակոխեցինք ստրատեգիական յերրորդ շրջանը, հեղափոխության յերրորդ և տանգը, վորի նպատակն էր տապալել բուրժուազիային համաշխարհային մասշտաբով: Թե վորքան կը տեսնե այս շրջանը — դժվար է ասել: Համենայն դեպս կասկածից դուրս է, վոր նա յերկարատե կըլինի, ինչպես կասկածից դուրս է նաև այն, վոր նա յե կունենա իր մակընթացություններն ու տեղատվությունները: Տվյալ մոմենտներում համաշխարհային հեղափոխական շարժումը մտել է հեղափոխության տեղատվության շրջանը: Այս տեղատվությունը մի շարք պատճառներով, վորոնց մասին յես դեռ կը խոսեմ, պետք է փոխվի մակընթացության, վորը կարող է վերջանալ պրոլետարիատի հաղթանակով, բայց կարող է և չվերջանալ հաղթանակով, այլ փոխվել նոր տեղատվության, վորն իր հերթին պետք է փոխվի հեղափոխության նոր մակընթացության:

Մեր շրջանի լիկվիդատորները ասում են, թե սկսված դարը — համաշխարհային հեղափոխության վախճանն է: Բայց ներքինը սխալվում են, ինչպես վոր սխալվում էին առաջ, հեղափոխության առաջին և յեկրրորդ հոսանքների ժամանակ, յերբ հեղափոխական շարժման ամեն մի տեղատվություն հեղափոխության ջախջախման տեղ էին ընդունում: Սրանք են հեղափոխության յուրաքանչյուր և տապալ, յուրաքանչյուր ստրատեգիական շրջանում տեղի ունեցող տատանումները:

Ինչ են ասում այդ տատանումները: Ասում են արդյոք, վոր համաշխարհային հեղափոխության նոր դարաշրջանի մասին Լենինի արտահայտած միտքը կորցրել է կամ կարող է կորցնել իր նշանակությունը: Վնչ: Ի հարկե վնչ: Երան՞ աչն են ասում, վոր հեղափոխությունը սովորաբար զարգանում է վոչ թե ուղիղ, վերքնաց գծով, վերելի անընդհատ անման կազմով, այլ գիգզագնեբով, առաջխաղացումների յեվ նահանջների, մակընթացությունների ու տեղատվությունների միջոցով, վորոնք հեղափոխության զարգացման ընթացքում կոփում են նրա ուժերը յեվ նախապատրաստում նրա վերջնական հաղթանակը:

Այս է հեղափոխության տեղատվության ու դադարի ներկա շրջանի պատմական իմաստը:

Սակայն, տեղատվությունը գործի մի կողմն է: Մյուսն այն է, վոր Յեվրոպայում տեղի ունեցող հեղափոխության տեղատվության հետ միասին, փոթորկալի թափով աճում է խորհրդային Միության տնտեսական զարգացումը և բարձրանում է նրա քաղաքական կարողությունը: Այլ խոսքով ասած՝ կա վոչ թե միայն կապիտալիզմի կայունացում, այլև գրա հեռ միասին նախկին խորհրդային հասարակական կարգի կայունացում: Այդպիսով, կա յերկու կայունացում. կապիտալիզմի ժամանակավոր կայունացում և խորհրդային հասարակական կարգի կայունացում: Այդ յերկու կայունացումների միջև ժամանակավոր վորոշ հավասարակշռություն ստեղծելը ներկա միջազգային դրության բնորոշ գիծն է:

Բայց ի՞նչ է կայունացումը: Լճացում չի՞ այդ արդյոք, և յեթե կայունացումը լճացում է, կարելի՞ յե արդյոք այն կիրառել խորհրդային հասարակական կարգի նկատմամբ: Վնչ: Կայունացումը լճացում չէ: Կայունացումը տվյալ դրության ամրապնդումն է և նրա հետագա զարգացումը: Համաշխարհային կապիտալիզմը վոչ միայն ամրացել է տվյալ դրության հիման վրա, այլև ավելի առաջ է գնում ու զարգանում է, ընդլայնելով իր ազդեցության շրջանը և բազմապատկելով իր ունեցած հարստությունները: Ընդհանրապես, վոր իբր թե կապիտալիզմը չի կարող զարգանալ և վոր կապիտալիզմի քայքայման տեսությունը, վոր առաջ է բերել Լենինն իր «Իմպերիալիզմ» գրքով, իբր թե բացասում է կապիտալիզմի զարգացումը: Լենինը իր «Իմպերիալիզմ»-ը գրքով լիովին ապացուցել է, վոր կապիտալիզմի աճումը չի վերացնում, այլ բղնցնում ու նախապատրաստում է կապիտալիզմի պրոգրեսիվ քայքայման փաստը:

ՅԵՐԿՈՒ ԿԱՅՈՒՆԱՑՈՒՄ

Այդպիսով կա յերկու կայունացում: Մի բևեռում կայունացում է կապիտալիզմը, ամրացնելով ձեռք բերած դրուժյունը և ավելի առաջադիմելով, մյուս բևեռում կայունանում է խորհրդային հասարակարգը, ամրացնելով իր նվաճած դիրքերը և առաջ շարժվելով հաղթանակի ուղիով:

Ով ուսի կը հաղթի, այս և ամենայնպես: Ինչու մի կայունացումը մյուսին զուգահեռ է ընթանում և վերստին հեն ձագել այդ յերկու բևեռները: Վերովհետև, աշխարհում միասնական և ամեն ինչ ընդգրկող կապիտալիզմ այլևս չկա: Վերովհետև աշխարհը բաժանվել է յերկու բանակի. կապիտալիզմի բանակ անգլո-ամերիկական կապիտալի գլխավորությամբ, և սոցիալիզմի բանակ՝ խորհրդային Միության գլխավորությամբ: Վերովհետև միջազգային դրուժյունն ավելի ու ավելի վորոշ է դառնալու այդ յերկու բանակների ուժերի փոխադրերությունը: Այսպիսով, մոմենտի համար ընտրող է վոշ միայն այն, վոր կապիտալիզմը և խորհրդային հասարակարգը կայունացել են, այլ և այն, վոր այդ յերկու բանակների ուժերը վորոշ չափով ժամանակավոր հավասարակշռության են հասել: Վորը վորոշ պլյուս և կապիտալի և, հետևապես վորոշ մինուս հեղափոխական շարժման համար, վորովհետև սկսված դադարը, հեղափոխական վերելքի համեմատությամբ, թեկուզ և ժամանակավոր, բայց աներկրայելի միտում է սոցիալիզմի համար:

Ինչ տարբերություն կա այդ յերկու կայունացումների միջև: Դեպի ո՞ւր է տանում՝ մեկ, և դեպի ո՞ւր մյուս կայունացումը:

Կայունացումը կապիտալիզմի պայմաններում ժամանակավորապես ուժեղացնում է կապիտալը յեվ գրա հեռ միասին անպայման ճանում է գեպի կապիտալիզմի ներհակությունների սրումն՝ 1) սարբեր յերկրների իմպերիալիստների միջև. 2) ամեն մի յերկրի բանվորների յեվ կապիտալիստների միջև, յեվ 3) իմպերիալիզմի յեվ բոլոր յերկրների գաղութային ժողովուրդների միջև:

Իսկ խորհրդային հասարակարգի պայմաններում, կայունացումն ուժեղացնում է սոցիալիզմը, յեվ գրա հեռ միասին անպայման ճանում գեպի ներհակությունների մեղմացումն ու փոխհարաբերությունների լավացում 1) մեր յերկրի պրոլետարիատի յեվ գյուղացիության միջև. 2) պրոլետարիատի յեվ

նեղված յերկրների գաղութային ժողովուրդների միջև, յեվ 3) պրոլետարիատի դիկտատուրայի յեվ բոլոր յերկրների բանվորների միջև:

Բանն այն է, վոր կապիտալիզմը չի կարող դարգանալ յեթե բանվոր դասակարգը մեծ չափով չհանգործվի, յեթե աշխատավորների մեծամասնությունը կիսաքաղց վիճակում չգտնվի, յեթե գաղութային և կախյալ յերկրներում ճնշումը չուժեղացվի, յեթե բուրժուազիայի գանազան իմպերիալիստական խմբերի միջև կոնֆլիկտներ ու ընդհանրություններ չլինեն: Մինչևեռ, խորհրդային հասարակարգը և պրոլետարիատի դիկտատուրան դարգանալ կարող են միայն այն դեպքում, յերբ անշեղ կերպով բարձրացվի բանվոր դասակարգի նյութական ու կուլտուրական դրուժյունը, յերբ խորհրդային յերկրի աշխատավորության դրուժյունն անշեղ կերպով բարելավվի, յերբ բոլոր յերկրների բանվորների մեծեցումն ու համախմբումը պրոգրեսիվ կերպով առաջ ընթանա, յերբ գաղութային և կախյալ յերկրների ճնշված ժողովուրդները համախմբվեն պրոլետարիատի հեղափոխական շարժման շուրջը:

Կապիտալիզմի դարգացման ուղին—աշխատավորության հսկա մեծամասնության աղքատացման և կիսաքաղց գոյության ուղին է, ըստ վորում աշխատավորության աննշան վերին խավը կաշառվում է:

Պրոլետարիատի դիկտատուրայի դարգացման ուղին ընդհակառակն—աշխատավորության հսկա մեծամասնության անհեղ բարձրացման ուղին է:

Հենց այդ պատճառով, կապիտալիզմի դարգացումը չի կարող կապիտալիզմի ներհակությունները սրող պայմաններ հառաջացնել: Հենց այդ պատճառով, կապիտալիզմն անկարող է լուծել այդ ներհակությունները:

Իհարկե, յեթե կապիտալիստական դարգացման անհամաչափություններ որևեց գոյություն չունենան, վորը կապիտալիստական յերկրների միջև գաղութների համար կոնֆլիկտներ ու պատերազմներ է առաջացնում,—յեթե կապիտալիզմը կարողանալ դարգանալ առանց կապիտալ ներմուծելու այն հետամնաց յերկրները, վորտեղ կծան հում նյութ և բանվորական ձեռքեր կան,—յեթե մեծուպայիտյում կապիտալիստական կուտակման ֆնացորդները վոշ թե կապիտալի արտածման, այլ յերկրագործության լուրջ դարգացման և գյուղացիության նյութական դրուժյան բարե-

լավման վրա պործաղըվելին, — յեթե այդ մնացորդները պործաղըվելին բանվոր դասակարգի վողջ մասսայի կյանքի մակարդակը բարձրացնելու վրա, — այն ժամանակ խոսք չեր լինի կապիտալիզմի պայմաններում բանվոր դասակարգի շահագործման ուժեղացման և գյուղացիության աղքատացման, գաղութային և կախյալ յերկրներում ճնշումն ուժեղացնելու և կապիտալիստական յերկրների միջև կոնֆլիկտներ ու պատերազմներ ծագելու մասին:

Սակայն այն ժամանակ կապիտալիզմը կապիտալիզմ չեր լինի:

Բանն այն է, վոր կապիտալիզմը չի կարող զարգանալ, յեթե չսրի այդ ներհակությունները և չստեղծի այնպիսի պայմաններ, վորոնք վերջին հաշիվով դյուրացնում են կապիտալիզմի անկումը:

Բանն այն է, վոր պրոլետարիատի գիկսասուրան, բնօրհանկառակը, չի կարող ավելի յեվս զարգանալ, յեթե չստեղծի ալիսիսի պայմաններ, վոր բոլոր յերկրների հեղափոխական շարժումը բարձրագույն աստիճանի հասնի յեվ պրոլետարիատի վերջնական հաղթանակը նախապատրաստվի:

Այս է յերկու կայունացումների տարբերությունը:

Ահա թե ինչու կապիտալիզմի կայունացումը չի կարող վոչ յերկարատև և վոչ ել հաստատուն լինել:

Այժմ քննության առնենք կապիտալիզմի կայունացման հարցը կոնկրետ կերպով:

ԿՈՆԿՐԵՏ ԿԵՐՊՈՎ ԻՆՉՈՎ ԱՐՏԱՀԱՅՏՎԵՑ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԿԱՅՈՒՆԱՑՈՒՄԸ

Նախ նրանով, վոր Ամերիկային, Անգլիային ու Ֆրանսիային հաջողվեց ժամանակավորապես համաձայնության գալ Գերմանիան թալանելու ձևերի և չափերի վերաբերմամբ: Այլ խոսքով ասած, նրանց հաջողվեց միաբանել, վորը նրանց լեզվով կոչվում է Գերմանիայի դուռնոցում: Կարելի՞ չէ արդյոք, այդ միաբանումը փոքր ի շատե հաստատուն համարել: Վոչ, չի կարելի: Վորովհետև, նախ նա կնքված է առանց տիրոջ, առանց գերման ժողովրդի համաձայնության, և յերկրորդ՝ վորովհետև այդ միաբանությունը գերման ժողովրդի կրկնա կի ճնշումն է — ազգային բուրժուազիայի ճնշում:

Ֆեերագրել, քե այնպիսի մի կուլտուրական ազգութուն, վորպիսին գերմանականն է, յեվ ալիսիսի մի կուլտուրական պրոլետարիատ, վորպիսին Գերմանիային է, — կը համաձայնեն կրկնակի լուծ կրել՝ առանց հեղափոխական պոռթկման մի շարք լուրջ փորձերի, — նշանակում է հրաժարել հավասար: Նույնիսկ մի այնպիսի, ըստ ելության՝ ռեակցիոն փաստ, ինչպես Հինգերուրդի ընտրությունն է, կասկած չի թողնում, վոր Գերմանիայի դիմ ուղղված: Անտանտաի ժամանակավոր միաբանությունն անկայուն է, ծիծաղելի լինելու չափ անկայուն:

Ֆեերագրել, կապիտալիզմի կայունացումն արտահայտվեց նաև նրանով, վոր անգլիական, ամերիկական և ճապոնական կապիտալին հաջողվեց ժամանակավորապես համաձայնության գալ Չինաստանում, միջադպրոց կապիտալի այդ ընդարձակագույն շուկայում, ազդեցություն գոտի սահմանելու և նրան թալանելու յեղանակներին մասին: Կարելի՞ չէ, արդյոք, այդ համաձայնությունը փոքր ի շատե կայուն համարել: Նույնպես չի կարելի: Նախ միաբանողները պետք է մահվան և կյանքի կոիվ՝ մղեն իրար հետ՝ թալանից ստանալիք բաժնի համար և յերկրորդ, միաբանությունը կայացել է չին ժողովրդից ծածուկ, վորը չի ուզում և չի յենթարկվելու ոտարեկրացի թալանչիների որհրներին: Միթե Չինաստանում ծայր տուած հեղափոխական շարժման աճումը չի՞ վկայում, վոր ոտարեկրացյա կապիտալիստների մեքենայություններն անհաջողության են դատապարտված:

Ֆեերագրել, կապիտալիզմի կայունացման արտահայտություն է այն յերևույթը, վոր առաջավոր յերկրների իմպերիալիստական խմբերին ժամանակավորապես հաջողվել է համաձայնության գալ, վոր իրենց գաղութները թալանելու և հարստահարելու գործին պետք է փոխադարձաբար չմիջամտեն:

Կարելի՞ չէ արդյոք, այս համաձայնությունը կամ համաձայնելու փորձը փոքր ի շատե հաստատուն համարել: Վոչ, չի կարելի: Նախ այն պատճառով, վոր իմպերիալիստական խմբերից ամեն մեկն աշխատում է և աշխատելու յե խիլ ուրիշների գաղութները վորեն կտոր: Ֆեերագրել, այն պատճառով, վոր իմպերիալիստական խմբերի կողմից գաղութներում հաստատված ռեժիմը և ճնշման քաղաքականությունը միայն կոփում է հեղափոխականացում են այդ գաղութները, սրելով այնտեղ հեղափոխական ճգնաժամը: Իմպերիալիստները ջանք են թափում խաղաղացնելու Հնդկաստանը, սանձահարելու Ֆեերագրել, գաղութները:

Մարտիկոն, ճգնում են Հնդկաստանի և Հնդկական օվկյանոսի կղզիների ձեռք ու վառքը կապել—և գործադրում են ամեն տեսակի խորաբանկ միջոցներ ու մեքենայություններ: Կարող և պատահել, վոր այս տեսակետից նրանց հաջողվի վորոշ օհետեւ ժամերն իջնալ: Սակայն դժվար և կասկածել, վոր այդ մեքենայությունները յերկար չեն տևի:

Չորրորդ, կապիտալիզմի կայունացումը կարող և արտահայտվել և նրանով, վոր առաջավոր յերկրների իմպերիալիստական խմբերը փորձ կանեն միացյալ ձևակառ կազմելու Խորհրդային Միության դեմ: Յենթադրենք, վոր նրանց հաջողվեց այդպիսի միաբանություն դուրս բերել, ոգտագործելով բոլոր կոմբինացիաները, նույնիսկ այնպիսի սրիկայական կեղծումները, վորպիսին նրանք սարքեցին Սոֆիայի պայթյունի առթիվ և այլն: Հիմք կա արդյոք յենթադրելու, վոր մեր յերկրի դեմ միաբանություն կազմելը կամ այս ասպարիզում ձեռք բերած կայունացումը փորձե չափով ամուր և հաջող կլինեն: Յես կարծում եմ, վոր այդպիսի հիմքեր չկան: Ինչհետև Այն պահանջով, վոր հախ միացյալ ճակատի յեվ միացյալ հարձակման սպառնալիք կսեղծեր մի հոկայական ողակապ, վոր մեր ամբողջ յերկրն այնպես կքհամախմբեր Խորհրդային իշխանության շուրջը, ինչպես յերբեք, յեվ կը զարններ նրան ավելի բարձր առիթմանի մի ամբողջ, բան այդ սրիկալի համար սեղի ունեն «14 պետություններ» հարձակման ժամանակ: Հիշեցեք վոր անհայտ Չերչիլի սպառնալիքը 14 պետության արշավանքի մասին: Դուք գիտեք, վոր բավական եր միայն այդ սպառնալիքը, վորպեսզի ամբողջ յերկիրը համախմբվեր Խորհրդային իշխանության շուրջը՝ ընդգնեմ իմպերիալիզմական դիշատիսները:

Յերկրորդ՝ այն պահանջով, վոր Խորհրդային իշխանության դեմ սկսվելիք արշավանքն անպայման մեր հակառակորդների քիկուլցում մի շարք հեղափոխական հանգույցներ կարձակի, բայցայելով յեվ բարոյալիքով իմպերիալիստների շարքերը: Իսկ վոր վերջին ժամանակ երս այսպիսի հանգույցների մի հակայական կույտ և կազմվել, և վոր նրանք իմպերիալիզմին վոր մի լավ բան չեն խոստանում, դժվար թե կասկածի յենթադրել:

Յերկրորդ՝ այն պահանջով, վոր մեր յերկիրը այլեմս մեղակ չե, վորովհետեւ նա դաշնակիցներ ունի հանձնիս Արեւմուտքի բանվորների յեվ արեւելի նեւալ ժողովուրդների:

Կասկածելու հիմք չկա, վոր Խոր. Միության դեմ սկսվելիք պատերազմը միաժամանակ կը լինի իմպերիալիզմի պատերազմ՝ սեփական բանվորների և գյուղացիների դեմ: Ավելորդ եմ համարում ապացուցել, վոր մեր յերկրի վրա հարձակում գործելու դեպքում մենք վոր թե ձեռքներս ծալած կը նստենք, այլ ամեն միջոցի կը դիմենք, աշխարհի բոլոր յերկրներում հեղափոխական առյուծի սանձերն արձակելու: Կապիտալիստական յերկրների ղեկավարները չեն կարող չիմանալ, վոր այս ասպարիզում մենք վորոշ փորձառություն ունենք:

Այսպես են փաստերն ու դիտողությունները, վորոնք վկայում են, վոր կապիտալիզմի կայունացումը չի կարող հասանում լինել, վոր այդ կայունացումն ճշանակում է քե առաջ եմ յեկել այնպիսի պայմաններ, վորոնք սանում են դեպի կապիտալիզմի պարսուրյուն, մինչդեռ Խորհրդային կարգերի կայունացումը, քնդհակառակը, ճշանակում է անհեղ կուսակումն այնպիսի պայմանների, վորոնք սանում են դեպի պրոլետարիատի գիկսասուրայի ամրապնդում, բոլոր յերկրների հեղափոխական շարժման ուժեղացում յեվ դեպի սոցիալիզմի հաղթանակ:

Յերկու կայունացումների, կապիտալիստականի յեվ Խորհրդայինի այս սկզբունքային շարբերությունն արհեստաւորյունն է այն շարբերության, վոր կա հիստուրյան յեվ կառավարյունային յերկու սիսեմների՝ կապիտալիզմի սիսեմի յեվ սոցիալիզմի սիսեմի միջեվ:

Ով չի ըմբռնել այդ տարբերությունը, նա յերբեք չե հասկանա ներկա միջազգային դրության հիմնական ելությունը:

Այս և միջազգային դրության ընդհանուր պատկերը տվյալ մոմենտում:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՆԵԼԻՔԸ

Անցնում եմ հարցերի յերկրորդ խմբին: Տվյալ մոմենտում՝ կապիտալիստական յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների դրության միջ հիստուրյան նոր ու առանձնահատուկ յերեւոյթն այն է, վոր հեղափոխության մակընթացության շրջանը փոխվել է տեղատվության, դադարի շրջանի: Պես է դադարի այս քայնն ոգագործել կոմունիստական կուսակցություններն ամրացնելու, նրանց բալեզվիկացնելու, նրանց արհմիություն-

ների վրա հենված իսկական մասնավորական կուսակցություններ զարնելու, վոչ պրոլետարական դատակարգների, լեվ ամենից առաջ գյուղացիության, աշխատավոր տարերին պրոլետարիատի շուրջը համախմբելու, լեվ վերջապես, պրոլետարներին՝ հեղափոխության ու պրոլետարիատի գիկսատուայի վոգով նախապատասխելու համար:

Յես չպիտի թվեմ բոլոր այն հերթական խնդիրները, վոր ծառացած են Արեմուտքի կոմունիստական կուսակցությունների առաջ: Յեթե դուք կարգաք համապատասխան բանաձևերը, մասնավորապես կոմինտերնի ընդլայնած պլենումի՝ բալչիկացմանը վերաբերող բանաձևը, դուք հեշտությամբ կըմբռնեք, թե կոնկրետ կերպով վորոնք են այդ խնդիրները:

Յես կը ցանկանայի կանգ առնել մի հիմնական խնդրի վրա—Արեմուտքի կոմունիստական կուսակցությունների այն խնդրի վրա, վորի պարզելը դյուրացնում է բոլոր մնացած հերթական խնդիրների լուծումը:

Ի՞նչ խնդիր է այդ: Այդ այն է, վոր մենք պեժ է Արեմուտքի կոմունիստական կուսակցությունները շաղկապենք արեմուտքյունների հետ:

Այդ մի խնդիր է, վորը թեկադրում է արհշարժման միասնականության համար սկսված պայքարը զարգացնել և իր վախճանին հասցնել, վորը պարտավորեցնում է բոլոր կոմունիստներին պարտավորապես և անպայման մտնել արհմիություններին մեջ, այնտեղ սխտեմատիկ աշխատանք կատարող կապիտալիզմ ուղղված բանվորների միացյալ ձևատու կազմելու համար, և ստեղծել այնպիսի պայմաններ, վորոնք կոմունիստական կուսակցություններին հնարավորություն կտան հենվելու արհմիություններին վրա:

Առանց այս խնդրի կիրառման, վոչ կարելի չէ կոմունիստական կուսակցություններին իսկական մասնավորական կուսակցություններ զարնել և վոչ էլ պրոլետարիատի հաղթանակի համար անհրաժեշտ պայմաններ նախապատրաստել:

Արեմուտքի արհմիություններն ու կուսակցություններն այն չեն, ինչ վոր մեր արհմիություններն ու կուսակցությունները: Արեմուտքի արհմիությունների և կուսակցությունների փոխհարաբերությունները հետո յեն նման լինելուց այն փոխհարաբերություններին, վոր մեզանում, ՍԽՀՄ-ում է ստեղծված: Մեզանում արհմիություններն ստեղծվել են կուսակցություններից հետո և բան-

վոր դասակարգի կուսակցություն շուրջը: Մենք դեռևս արհմիություններ չունեյինք, յերր կուսակցությունը և նրա կազմակերպությունները ղեկավարում էին բանվոր դասակարգի վոչ միայն թաղաքական, այլ և տնտեսական պայքարը, սկսած խոշոր յուլություններից մինչև մանր-մունր գործադուլները:

Գլխավորապես սրանով է բացատրվում այն բացառիկ հեղինակությունը, վոր վայելում էր մեր կուսակցությունը բանվորության մեջ փետրվարյան հեղափոխությունից առաջ: Իրա հետ չի կարող համեմատվել այն չնչին հեղինակությունը, վոր վայելում էին սաղմնային վիճակում մեր յերկրի այս ու այն վայրում գոյություն ունեցող արհմիությունները:

Իսկ իսկական արհմիություններ մեզանում կազմվեցին միայն 1917 թվի փետրվարից հետո: Հոկտեմբերի նախորդակին մենք արդեն ունեյինք արհմիութենական ձևակերպված կազմակերպություններ, վորոնք բանվորների շրջանում մեծ հեղինակություն էին վայելում:

Լինինը դեռ այն ժամանակ ասում էր, թե առանց այնպիսի մի հենարանի, վորպիսին արհմիություններն են, անկարելի չէ վոչ նվաճել և վոչ էլ պահպանել պրոլետարիատի գիկտատուրան: Մեզանում ավելի հզոր զարգացման հասան արհմիությունները իշխանությունը գրավելուց հետո, հատկապես ՆևՊ-ի պայմաններում:

Կասկածից դուրս է, վոր այժմ մեր զարեղ արհմիությունները պրոլետարիատի գիկտատուրայի հիմնական նեցուկներից մեկն են: Մեր արհմիությունների զարգացման պատմության մեջ ամենաբնութա հանգամանքն այն է, վոր նրանք առաջացել, զարգացել լեվ ամրացել են կուսակցություններից հետո, կուսակցության շուրջը լեվ կուսակցության հետ համեմատելի լինելով:

Միանգամայն այլ պարագաներում են զարգացել արհմիությունները Յեվրոպայի Արեմուտքում:

Նախ՝ նրանք այնտեղ առաջացել և ամրացել են բանվոր դասակարգի կուսակցությունների ստեղծվելուց շատ առաջ:

Յերկրորդ՝ այնտեղ վոչ թե արհմիություններն են զարգացել բանվոր դասակարգի կուսակցության շուրջն, այլ իրենք, բանվոր դասակարգի կուսակցություններն են առաջացել արհմիություններից:

Յերրորդ՝ վորովհետև արհմիություններն այնտեղ արդեն նվաճել էին բանվոր դասակարգի սրտին ամենից մոտիկ զբա-

նվող ասպարեզը—պայքարի տնտեսական ասպարեզը,—կուսակցություններն ստիպված էին զբաղվել պարլամենտական քաղաքական պայքարով, և այդ հանգամանքը չէր կարող չանդրադառնալ նրանց աշխատանքների բնույթի և բանվոր դասակարգի աչքում նրանց ունենցած տեսակարար կշռի վրա:

Յեվ հենց այն պատճառով է, վոր կուսակցություններն այնտեղ արհմիություններից հետո յեն ստեղծվել, հենց այն պատճառով, վոր արհմիությունները կուսակցությունից շատ առաջ են ծնունդ առել, նրանք փաստորեն և պրոլետարիատի հիմնական ամբողջներն են դառել կապիտալի դեմ մղվող պայքարում, և հենց այդ պատճառով է, վոր այն կուսակցությունները, վորոնք վորպես ինքնուրույն ուժեր չեն հենվել արհմիությունների վրա, հետին պլանում են մնացել:

Մեզնից հետեվում է, վոր յեթե կոմունիստական կուսակցությունները ցանկացում են իրոք հեղափոխությունն առաջ բարձրել քաղաքական մասսայական ուժ դառնալ, նրանք պետք է հաղկապվեն արհմիությունների հետ յեվ հենվեն նրանց վրա:

Արևմուտքում տիրող դրություն այս առանձնահատուկ կողմը հաշվի չառնել՝ նշանակում է ուղղակի սպանել կոմունիստական շարժման գործը:

Արևմուտքում ներկայումս դեռ ևս կան այնպիսի անհատ «կոմունիստներ», վորոնք չեն ուզում հասկանալ ներկա դրություն այս առանձնահատուկությունը և շարունակում են կառնած մնալ «զուլա արհմիություններից» հակապրոլետարական և անհեղափոխական լողունդին: Պետք է ասել, վոչ վոր այնքան չի կարող փասել Արևմուտքի կոմունիստական շարժմանը, վորքան նման «կոմունիստները»:

Այդ մարդիկ մտածում են զրոյից «զրոն տալ» արհմիությունների վրա, նրանց թշնամու բանակ համարելով: Նրանք չեն հասկանում, վոր յեթե այդպիսի քաղաքականություն վարեն, բանվորները նրանց որոք թշնամիներ կհամարեն: Նրանք չեն հասկանում, վոր՝ լավ-վատ, բայց այնուամենայնիվ մասսայական բանվորն արհմիություններն իր ամբողջ և համարում, վորը ոգնում է նրան պահպանելու իր աշխատավարձը, բանվորական որը և այլն: Նրանք չեն հասկանում, վոր այդորինակ քաղաքականությունը վոչ թե դյուրացնում, այլ խափանում և կոմունիստների՝ բանվոր դասակարգի միլիոնավոր մասսաների մեջ թափանցելու գործը:

Միջակ մասսայական բանվորն այդպիսի «կոմունիստներին» կարող է ասել. «դուք զրոն եք տալիս իմ ամբողջ վրա, դուք ուզում եք կործանել այն գործը, վոր ստեղծել եմ յես տասնյակ տարիների ընթացքում, ապացուցելով ինձ, թե կոմունիզմը տրեղ-յունիոնիզմից լավ է: Յես չգիտեմ, զուցե դուք իրավացի յեք կոմունիզմի վերաբերյալ ձեր տեսական հաշիվներում, սակայն յես, հասարակ բանվորս, ինչպես գլուխ հանեմ ձեր տեսություններից: Յես գիտեմ մի մի բան. յես ունեմ արհմիությունական ամբողջներ, նրանք ինձ դեպի պայքար են առաջնորդել, նրանք լավ-վատ ինձ պաշտպանել են կապիտալիստական հարձակումներից: Յեվ բոլոր նրանք, վոր կամենում են կործանել այդ ամբողջները, կործանում են իմ սեփական բանվորական գործը: Դադարեցեք իմ ամբողջների վրա հարձակվելուց, մոեք արհմիությունների շարքերը, աշխատեք այնտեղ մի հինգ տարի և նույնիսկ ավելի, ոգնեցեք նրանց բարելավելու և ամրացնելու իրենց վիճակը, և յես կը տեսնեմ, վոր դուք իրոք պետքական տղաներ եք, այն ժամանակ իհարկե չեմ հրաժարվի ձեզ պաշտպանելուց» և այլն:

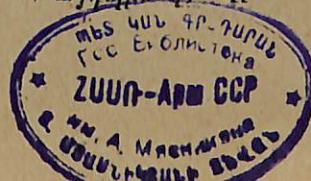
Միջակ մասսայական բանվորը ներկայումս այսպես կամ մոտավորապես այսպես և պատասխանում հակապրոլետարիստին: Նա, ով չի ըմբռնել Յեվրոպայի միջակ բանվորի հոգեբանությունը այս առանձնահատուկ կողմը, չի ըմբռնի այն դրությունը, վորի մեջ գտնվում են մեր կոմունիստական կուսակցությունները տվյալ մոմենտում:

Վորն է Արեվմուտքի սոցիալ-դեմոկրատիայի ուժը: Այն, վոր նրանք հենվում են արհմիությունների վրա:

Վորն է Արեվմուտքի մեր կոմունիստական կուսակցությունների քուլությունը: Այն, վոր նրանք գեռելվա չեն շաղկապվել արհմիությունների հետ, իսկ այդ կոմունիստական կուսակցությունների վորոք շարքերն էլ չեն ցանկացում շաղկապվել արհմիությունների հետ:

Այս պատճառով տվյալ մոմենտում Արևմուտքի կոմունիստական կուսակցությունների հիմնական անխիթը այն պիտի լինի, վոր զարգացնեն և իր վախճանին հասցնեն արհմիության միասնականացման պայքարը. բոլոր կոմունիստները պետք է մտնեն արհմիությունների մեջ և այնտեղ սխտեմատիկ, համբերատար աշխատանք կատարեն՝ բանվոր դասակարգին կապիտալի դեմ միաձուլելու համար և, այդպիսով, աշխատեն այնպիսի դրու-

79-16509



թյուն ստեղծել, վոր կոմունիստական կուսակցութիւնները կարողանան հենվել արհմիութիւնների վրա:

Այս և արհշարժման միասնականացման համար մղվող մեր պայքարի իմաստը:

Այս իմաստն ունեն կոմիւնիստների ընդլայնած պլենումի վորոշումներն՝ Արեւմուտքի կոմունիստական կուսակցութիւնների տվյալ մոմենտի հերթական անելիքների մասին:

ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿԱՌՅԱԼ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՏԱՐԵՐԻ ՇԵՐՔԱԿԱՆ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

Անցնում եմ հարցերի յերրորդ խմբին:

Այս աստղարկում նկատվող նոր յերեւոյթը հետևյալն է.

ա) առաջավոր յերկրները հետամնաց յերկրներն ուժեղ թափով կապիտալ ներմուծելու շնորհիվ, կապիտալիզմը գաղութային յերկրներում զարգանում է և զարգանալու յի արագ թափով, խորտակելով սոցիալ-քաղաքական պայմանների հին ձևերը և նորերն ստեղծելով:

բ) այդ յերկրներում պրոլետարիատն աճում է և աճելու յի նոր թափով:

գ) Գաղութներում աճում է և աճելու յի հեղափոխական բանվորական շարժումը և հեղափոխական ձգնաժամը:

դ) սրտ հետևանքով առաջանում են և հետագայում ել առաջանալու յին ազգային բուրժուազիայի վորոշ խավեր, վորոնք իրենց յերկրի հեղափոխութիւնից շատ ավելի վախենալով, բան իմպերիալիզմից, կը գերադասեն իմպերիալիզմի հետ համաձայնութիւն կնքել, քան իրենց յերկրն իմպերիալիզմի լծից ազատագրելու գործին աջակցել, զրանով իսկ իրենց սեփական հայրենիքը վաճառելով (Հնդկաստան, Յեզիպտոս և այլն):

յ) Ի նկատի ունենալով այս ամենը, կարող ենք ասել, վոր այդ յերկրներն իմպերիալիզմի լծից կարելի յի ազատել միայն համաձայնողական ազգային բուրժուազիայի դեմ պայքար մղելու միջոցով:

զ) Սրանից հետևում է, վոր արդյունաբերականորեն-զարգացած և զարգացող գաղութային յերկրներում բանվորների և գյուղացիների դաշնակցելու և պրոլետարիատի գերիշխանութիւն հասնելու պետք է հրատապ դառնա ճիշտ այնպես, ինչպես վոր նա հրատապ դարձավ 1905 թվի ուսական առաջին հեղափոխութիւնից առաջ:

Մինչև այժմ իրերի դրութիւնն այնպես էր, վոր Արեւելքի մասին սովորաբար խոսում էին վորպես մի անբողջական և միատարր յերկրի մասին: Այժմ բոլորի համար պարզ է, վոր միասնական, միատարր Արեւելք այլևս չկա, այլ կան կապիտալիստորեն զարգացած և զարգացող գաղութներ և հետամնաց ու հետ մնացող գաղութներ, վորոնց նկատմամբ չի կարելի վոչ մի ընդհանուր չափանիշ գործածել:

Մինչև այժմ ազգային-ազատագրական շարժումն այնպես էին պատկերացնում, քե նա կախյալ վիճակում գտնվող յերկրների բոլոր ազգային տարրերի, սկսած ծայրահեղ հեղափոխական բուրժուազներից մինչև ծայրահեղ հեղափոխական պրոլետարները, մի միաձուլ ճակատ է: Այժմ յերբ ազգային բուրժուազիան պառակտվել է հեղափոխական և հակահեղափոխական թեւերի, ազգային շարժումն փոքր ինչ այլ պատկեր է ստանում: Ազգային շարժման հեղափոխական տարրերի հետ միասին, բուրժուազիայի շարքերում սաղմնավորվում են համաձայնողական, հետադիմական, իմպերիալիզմի հետ համաձայնութիւն կնքելն իրենց յերկրի ազատագրութիւնից գերադասող տարրեր:

Այստեղից կարելի յի յեզրակացնել, քե ինչ պիտի անեն գաղութային յերկրների կոմունիստական տարրեր: Նրանք պետք է շողկապվեն բուրժուազիայի հեղափոխական տարրերի յեւ աւմենից առաջ գաղութաբանական հետ՝ ընդդեմ իմպերիալիզմի յեւ «իրենց» բուրժուազիայի համաձայնողական տարրերի, վորպեսզի պրոլետարիատի գլխավորությամբ իսկական հեղափոխական պայքար մղեն իմպերիալիզմի լծից ազատագրվելու համար:

Այստեղից կարելի յի միայն մի յեզրակացութիւն հանել. մի ամբողջ շարք գաղութային յերկրներ ներկայումս մոտենում են իրենց 1905 թվականին:

Ենթիւն այն է, վոր պետք է գաղութային յերկրների բանվորների առաջավոր տարրերին համախմբել մի այնպիսի միաձուլ կոմունիստական կուսակցութեան մեջ, վոր նա ընդունակ լինի ղեկավարելու հասունացող հեղափոխութիւնը:

Ահա քե ինչ եր ասում է ենթիւն գաղութային յերկրների հասունացող հեղափոխական շարժման մասին գեւ յեւ 1922 թ.:

«Առաջին իմպերիալիստական սպանդում ածման «հաղթանակներ» ի վիճակի չեն նույնիսկ հաղթելու փոքրիկ, չնչիւն լինելու չափ փոքրիկ Երանգիային. նրանք ի վիճակի չեն նույնիսկ վերացնելու այն խճճվածութիւնը, վորն սեղծվել է հենց

իրենց միջեւ Քրիստոսական յեւ վաղուցային հարցերի շարքը: Իսկ Հնդկաստանն ու Չինաստանը յեռում են: Այնտեղ ավելի քան 700 միլիոն մարդ կա: Յերե այդ քվին ավելացնենք յեւ Երջակա, միանգամայն նրանց նման ասիական յերկրները, յերկրագնդի ազգաբնակչության կիսից ավելին կանի: Այնտեղ անգուց յեւ արագ բաժով վրա յե հասնում 1905 քվականն, այն էլական մեծ արբերությանը, վոր 1905 քվին Ռուսաստանում բռնկած հեղափոխությունը կարող եր (համեմայն գեպա՝ սկզբից) յեզոհացված անցնել, այսինքն՝ միանգամից հեղափոխությանը մասնակից յանելով այլ յերկրներ: Մական Հնդկաստանում յեւ Չինաստանում անոյ հեղափոխությունն արդեն այժմ մասնակից ե գառնում հեղափոխական պայքարին, հեղափոխական շարժմանը՝ միջազգային հեղափոխությանը: (Լենին, 5 մայիսի 1922 թ.: «Պրավդայի» 10-ամյա հոբելյանի» առթիվ հասոս XVIII, մաս II, էջ 74):

Գաղութային յերկրներն իրենց 1905 թվականի առաջ էն կանգնած: Այս ե հետևությունը:

Այս իմաստն ունեն ե կոմիստերնի ընդլայնած պլանումի բանաձևերը գաղութային հարցի մասին:

ՍՈՑԻԱԼԻՉՍԻ ՎԻՃԱԿԸ ՄԵՐ ՅԵՐԿՐՈՒՄԻ

Անցնում եմ հարցերի չորրորդ խմբին:

Մինչև այժմ յես խոսեցի մեր կոնֆերենցիայի այն բանաձևերի մասին, վորոնք հանված են անմիջականորեն կոմիստերնին վերաբերող հարցերի առթիվ: Այժմ մենք անցնում ենք այն հարցերին, վորոնք ուղղակի վերաբերում են ե կոմիստերնին, ե ՌԿԿ ե այդպիսով շաղկապող ողուկ են հանդիսանում արտաքին ե ներքին հարցերի միջև:

Ի՞նչպես կանդրադառնա կապիտալիզմի ժամանակագործայունացումը մեր յերկրում կենսագործվող սոցիալիզմի յլձալի կվրա: Արդյոք այդ կայունացումը մեր յերկրում կատարվող սոցիալիստական շինարարության վախճանը կամ վախճանի ըսկիզբը չէ:

Առհասարակ կարելի՞ յե արդյոք սեփական ուժերով սոցիալիզմ ստեղծել մեր՝ տեխնիքայես ե տնտեսապես հետաձայն յերկրում, յերբ անցած յերկրներում ավելի կամ պակաս յերկարատե ժամանակով կապիտալիզմ գոյություն ունենա: Կարելի՞

յե արդյոք կատարելապես ապահովվել ոտարերկյա միջամտությունից հետևապես նայե հին կարգերը վերականգնելու վրա՝ անգից մեր յերկրում, գտնվելով կապիտալիստական, այն ել տվյալ ժամկետում կայունացած, ողակման մեջ: Սրանք այնպիսի հարցեր են, վոր միջազգային հարաբերությունների առաջաբեկում ստեղծված նոր հանգամանքների հետևանքով անխուսափելիորեն ծառանում են մեր առաջ, ե վորոնց կողմից մենք չենք կարող անցնել, առանց ճիշտ ու վորոշ պատասխան տալու:

ՆԵՐՀԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՐԿՈՒ ԽՈՒՄԻ

Մեր յերկրում ներհակությունների յերկու խումբ կա՝ ներհակությունների մի խումբը—ներքին ներհակություններն են, վոր գոյություն ունեն պրոլետարիատի ե գյուղացիության միջև: Ներհակությունների մյուս խումբը—արտաքին ներհակություններն են, վոր գոյություն ունեն մեր ե անցած բոլոր յերկրներին, սոցիալիզմի ե կապիտալիզմի յերկրների միջև:

Քննենք այս յերկու խումբ հակասություններն առանձին:

Վոր պրոլետարիատի ե գյուղացիության միջև վորոշ ներհակություններ կան, այդ, ի հարկե չի կարելի ժխտել: Բավական ե հիշել, թե ինչ տեղի ունեցավ մեզանում, ե ինչ ե տեղի ունենում նրկայումս գյուղատնտեսական արտադրանքների գներին քաղաքականության, լիմիտների, գործարանային ապրանքների գների իջկցման կամպանիայի ե այլ նման ձեռնարկումների հետևանքով, —վորպեսզի հասկանալի դառնա այդ ներհակությունների կատարելապես ռեալ լինելը:

Մեր առաջ յերկու հիմնական դասակարգ ե կանգնած—պրոլետարիատի գասակարգը ե մասնավոր սեփականատերերի—գյուղացիության դասակարգը: Պարզ ե, վոր սրանց միջև ներհակություններն անխուսափելի յեն: Եյականն այն ե, թե կարող ենք մենք արդյոք, մեր սեփական ուժերով հաղթահարել պրոլետարիատի ե գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող այս ներհակությունները: Յերբ ասում են, թե կարելի՞ յե արդյոք, մեր սեփական ուժերով սոցիալիզմ ստեղծել, դրանով ուզում են ասել, թե հաղթահարելի՞ յեն արդյոք մեր յերկրի պրոլետարիատի ե գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող ներհակությունները, թե վոր:

լենինիզմն այդ հարցին վրական պատասխանն է տալիս: «Այո, մենք պե՞տք է սոցիալիզմ սեղծենք յե՞վ կը սեղծենք գյուղացիության հետ միասին յե՞վ բանվոր գոտակարգի ղեկավարությամբ»:

Վրոնք են այս պատասխանի հիմունքներն ու մոտիվները: Մոտիվները նրանք են, վոր պրոլետարիատի ու գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող ներհակություններից զատ՝ կան նաև զարգացման արժատական հարցերին վերաբերող այնպիսի ընդհանուր շահեր, վորոնք ծածկում են, համեմայն դեպս կարող են ծածկել այդ ներհակությունները և վորոնք բանվորների ու գյուղացիների դաշինքի բաղան, հիմքն են հանդիսանում:

Վրոնք են այդ ընդհանուր շահերը: Բանն այն է, վոր հողավորմության զարգացման յերկու ուղի կա՝ կապիտալիստական ուղի և սոցիալիստական ուղի:

Կապիտալիստական ուղին նշանակում է այնպիսի զարգացում, վոր կատարվում է գյուղացիության մեծամասնության աղիքացման յե՞վ բաղաժի ու գյուղի բուրժուազիայի վերին խավերի հարսացման միջոցով:

Սոցիալիստական ուղին, ընդհակառակն՝ նշանակում է մի այնպիսի զարգացում, վոր ձեռք է բերվում գյուղացիության մեծամասնության բարեկեցությունն անհեղուկ բարձրացնելու միջոցով:

Պրոլետարիատը և մանավանդ գյուղացիությունը, շահագրգռված են, վոր զարգացումն ընթանա յերկրորդ ուղիով՝ սոցիալիստական ուղիով, վորովհետև այդ ուղին գյուղացիության աղքատացնելուց և կիսաքաղց վիճակից փրկելու միակ ուղին է: Ավելորդ է ասել, վոր անտեսություն հիմնական թեկերն իր ձեռքում պահող պրոլետարիատի ղեկավարման ձեռք կառնի բոլոր միջոցները, վորպեսզի հաղթող հանդիսանա յերկրորդ ուղին՝ սոցիալիստական ուղին: Մյուս կողմից, ինքնին հասկանալի չէ, վոր գյուղացիությունը խորապես շահագրգռված է, վոր զարգացումն ընթանա այս յերկրորդ ուղիով:

Այսպեղից է բխում պրոլետարիատի յե՞վ գյուղացիության հետ հանդիպման ընդհանուր լինելը, վորով ծածկում են սրանց միջև յեղած ներհակությունները:

Ահա թե ինչու չէ լենինիզմն ասում, թե մենք կարող ենք և պետք է գյուղացիության հետ միասին, բանվորների ու գյուղացիների դաշինքի հիման վրա լիակատար սոցիալիստական հաս-

տարակություն ստեղծել: Ահա թե ինչու չէ լենինիզմն ասում, թե հենվելով պրոլետարիատի և գյուղացիների ընդհանուր շահերի վրա, մենք կարող ենք և պետք է մեր սեփական ուժերով հաղթահարենք պրոլետարիատի և գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող ներհակությունները:

Այսպես և վերաբերվում այս խնդրին լենինիզմը:

ՏՐՈՑԿԻՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԵՎ ԳՅՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ՆԵՐՃԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Սակայն, ինչպես յերևում է վոչ բոլոր ընկերներն են համաձայն լենինիզմի հետ: Ահա թե ինչ է ասում ընկ. Տրոցկին պրոլետարիատի և գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող ներհակությունների մասին. «գյուղացիական ճնշող մեծամասնություն ունեցող հետամնաց յերկրում բանվորական կառավարության դրություն մեջ գոյություն ունեցող ներհակությունները կարող են լուծվել միայն միջադպին մասշտաբով. պրոլետարիատի համաշխարհային հեղափոխության թատերաբեմում» (Տես՝ ընկ. Տրոցկու «1905 թվականը» գրքի «Առաջարանը»):

Այլ խոսքով ասած՝ սեփական ուժերով հաղթահարել և վերջ տալ մեր յերկրի ներքին ներհակություններին, պրոլետարիատի և գյուղացիության միջև գոյություն ունեցող ներհակություններին, մենք անկարող ենք, վորովհետև, բանից դուրս է գալիս, վոր միայն համաշխարհային հեղափոխության հետևանքով և միայն այդ հեղափոխության հիման վրա կը կարողանանք վերջ տալ այդ ներհակություններին և, վերջապես, սոցիալիզմ ստեղծել:

Ավելորդ է ասել, վոր այս միտքը վոչ մի անհույսություն չունի լենինիզմի հետ:

Նույն այդ ընկերը շարունակում է.

«Առանց յե՞վրոպական պրոլետարիատի բացահայտ պետական աջակցության, Ռուսաստանի բանվոր դասակարգը չի կարող իշխանության գլուխ անցած մնալ և իր ժամանակավոր տիրապետությունը յերկարատև սոցիալիստական ղեկավարության վերածել: Սա վեր է ամեն կասկածից» (Տես՝ «Մեր հեղափոխությունը», Տրոցկի, էջ 278): Այլ խոսքերով ասած՝ բանից դուրս է գալիս, վոր մինչև Սրբաժան պրոլետարիատի իշխանությունն իր ձեռքը չառնի և մեղ ոգնություն չգա, մենք յերա-

զել անգամ չենք կառող իշխանութիւնը փոքր ի շատե տեա-
կան ժամանակաշրջանում մեր ձեռքում պահելու մասին:

Հետո. «Անհուսալի բան է յենթադրել... թե, որինսկ, հե-
ղափոխական Ռուսաստանը կը կարողանա պահպանողական Յեվ-
րոպայի դեմ կանգնել»: (Տես՝ Տրոցկու աշխատութիւնները, հա-
տոր III, մաս 1, էջ 89—90): Այլ կերպ ասած՝ բանից դուրս է
դալիս՝ վոր մենք վոչ թե միայն չենք կարող սոցիալիզմ
ստեղծել, այլ և չենք կարող նույնիսկ թեկուզ կարճ ժամանա-
կամիջոցով, կանգնել «պահպանողական Յեվրոպայի դեմ», թեև
ամբողջ աշխարհը գիտե, վոր մենք վոչ միայն զիմացել ենք,
այլև յետ ենք մղել պահպանողական Յեվրոպայի կողմից մեր
յերկրի դեմ ուղղված մի շարք կատաղի գրոհներ:

Յեվ վերջապես, «Ռուսաստանի սոցիալիստական տնտեսու-
թյան իսկական վերելքը Յեվրոպայի կարևորագույն յերկրներին
հաղթանակից հետո միայն հնարավոր կը դառնա»: (Տես՝ Տրոցկու
աշխատութիւնները, հատ. III, մաս 1, էջ 92—93): Կարծեմ
հարցը պարզ է:

Ընկերներ, յես այս քաղվածքները մեջ բերեցի նրա հա-
ժար, վորպեսզի հակադրեմ նրանց Լենինի աշխատութիւններին
վերջրած քաղվածքներին, և այդպիսով ձեզ հնարավորութիւն
տամ ըմբռնելու կապիտալիստական պետութիւններով շրջա-
պատված պրոլետարիատի զիկտատուրայի յերկրում լիակատար
սոցիալիստական հասարակարգ ստեղծելու հնարավորութիւն
եյութիւնը:

ԻՆՉ Ե ԱՍՈՒՄ ԱՅՍ ՆԵՐՉԱԿՈՒՅՑՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԼԵՆԻՆԻՉՍԸ

Այժմ անցնենք Լենինի աշխատութիւններին քաղվածքներ
անհիւն:

Ահա թե ինչ էր գրում Լենինը դեռևս 1915 թվականին, իմ-
պերիալիստական պատերազմի ժամանակ: «Տեսնական յեվ Բա-
ղամիս Գարգապան անյափառաստեպուրը կապիտալիզմի
բացարձակ որեքն է: Այսեղից հետեվում է, վոր սոցիալիզմի
հաղթանակը սկզբում հնարավոր է սակավաթիւ մի բանի, կամ
նույնիսկ մի առանձին կապիտալիստական յերկրում: Այդ յեր-
կրի հաղթանակած պրոլետարիատը, երաբայիցիայի յենթա-
կելով կապիտալիստներին յեվ իր յերկրում սոցիալիստական առ-

ազոութիւն կազմակերպելով, դուրս կը գա մնացած վոչ
կապիտալիստական աշխարհի դեմ, յեպի իրեն գրավելով այլ
յերկրների նեզված դասակարգերին, այդ յերկրներում կապիտա-
լիստների դեմ ապսամբութիւն բարձրացնելով, եվ անհրաժեշ-
տութան դեպքում, նույնիսկ ռազմական ուժերի գլուխ ան-
ցած՝ ռազմազորով դասակարգերի, յեվ նրանց պետութիւնների
դեմ յելնելով: Վորովհետեվ «ազգութիւններն անկարող են
ազատեն միավորել սոցիալիզմի հովանու տակ, առանց այն
բանի, վոր սոցիալիստական հանրապետութիւններն ավելի կամ
պակաս չափով յերկարեան ու համառ կռիւ մղեն մնացած
պետութիւնների դեմ»: (Լենին «Հոսանքի դեմ», էջ 130,
1915 թ.):

Այլ կերպ ասած՝ բանից դուրս է դալիս, վոր կապիտա-
լիստներով շրջապատված պրոլետարական զիկտատուրայի յեր-
կրը կարող է սեփական ուժերով վոչ միայն վերջ տալ պրոլե-
տարիատի և դյուղացիութիւն միջև յեղած ներքին ներհակու-
թիւններին, այլև կարող է և պետք է մինչև անգամ սոցիալիզմ
ստեղծի, իր յերկրում սոցիալիստական տնտեսութիւն կազմա-
կերպի և զինված ուժ ունենա, վորպեսզի կարողանա ոգնութիւն
յնալ շրջակա յերկրներին պրոլետարներին՝ կապիտալի տապալ-
ման համար նրանց մղած պայքարում:

Այս և լենինիզմի հիմնական միտքը սոցիալիզմի հաղթա-
նակի մասին մի յերկրում:

Նույնն է ասում Լենինը, թեպետ և փոքր ինչ այլ ձևով,
1920 թվականին, Սորհմարդների ռիկորդ համագումարում, անդ-
րադառնալով մեր յերկրի ելեքտրիֆիկացիայի հարցին. «Նոմու-
նիզմը խորհրդային իշխանութիւնն է, պլուս ամբողջ յերկրի
էլեկտրիֆիկացիան: Այլ կերպ յերկրը մանր գյուղացիական էր
մեա յեվ պեք է, վոր մեք այս բանը պարզ կերպով գիտե-
ցենք: Վոչ միայն հաճախարհային մասշտաբով, այլ յեվ մեր
յերկրի ներսում, մեք ավելի քուլ ենք, քան կապիտալիզմը:
Սա բոլորին հայցնի յե: Մեք այդ գիտեցել ենք յեվ մեք
այնպես կանենք, վոր տեսնական բազան մանր գյուղացիակա-
նից փոխի խոռո կապիտալիստականի: Միայն այն ժամա-
նակ, յերբ յերկրն էլեկտրիֆիկացիայի կենթարկվի, յերբ առյու-
նաբերութիւնը, գյուղատնտեսութիւնը յեվ հրահրար ժամա-
նակակից խոռո առյունաբերութիւնը տեսնական բազա կու-
նենան, միայն այն ժամանակ մեք վերջնականապես կը հաղ-

քանակե՞նք»։ (Լենինի զեկուցումը Խորհուրդների 8-րդ համագումարում)։

Այլ կերպ ասած՝ Լենինը լիովին գիտակցում է մեր յերկրում սոցիալիզմ ստեղծելու տեխնիքական դժվարությունները, սակայն նա դրանից ամենևին անհեթեթ հետևություն չի հանում այն մասին, թե, «Ռուսաստանի սոցիալիստական տնտեսության բարձրացումը հնարավոր կը դառնա միայն այն դեպքում, յերկր Ֆեվրուպայի կարևորագույն յերկրներում պրոլետարիատը կը հաղթանակի», այլ գտնում է, վոր մենք կարող ենք մեր սեփական ուժերով հաղթահարել այդ դժվարությունները ավերջնական հաղթանակի» հասնելու, այսինքն՝ լիակատար սոցիալիզմ ստեղծելու համար։

Բայց տե՛ս թե ի՞նչ է գրում Լենինը մի տարի հետո, 1921 թվին. «Բավական է 10—20 տարի ուղիղ հարաբերություններ պահպանել գյուղացիության հետ, և համաշխարհային մասշտաբով հաղթանակն ապահովված կը լինի, նույնիսկ այն դեպքում, յեթե դանդաղեն պրոլետարական հեղափոխությունները, վորոնք աճում են»։ (Լենին, «Պարենհարկի մասին» բրոշյուրի պլանն ու կոնսպեկտը 1921 թ., տես «Բոլշևիկ» № 7)։

Այլ կերպ ասած՝ Լենինը լիովին գիտակցում է մեր յերկրում սոցիալիզմ ստեղծելու քաղաքական դժվարությունները, սակայն նա դրանից ամենևին սխալ հետևություն չի հանում այն մասին, թե «առանց յեվրոպական պրոլետարիատի բացահայտ պետական աջակցության՝ Ռուսաստանի բանվոր դասակարգը չի կարող իշխանությունն իր ձեռքում պահել», այլ գրում է, վոր գյուղացիության նկատմամբ ճիշտ քաղաքականություն վարելու դեպքում, մենք միանգամայն կարող ենք լիակատար սոցիալիզմ ստեղծելու իմաստով «համաշխարհային մասշտաբով հաղթանակել»։

Իսկ ի՞նչ է նշանակում գյուղացիության նկատմամբ ճիշտ քաղաքականություն վարելը։ Գյուղացիության նկատմամբ վարելիք ճիշտ քաղաքականությունն ամբողջապես մեզանից, միայն մեզանից, մեր յերկրի սոցիալիզմի շինարարությունը ղեկավարող կուսակցությունից է կախված։

Նույն բանը, սակայն ել ավելի վորոշակի կերպով ասում է Լենինը 1922 թվականին կոոպերացիայի մասին գրած իր հոդվածներում. «Յեվ իրո՞ք յերբ արագությամբ բոլոր խոռո միջոցներ պետության ձեռքումն են, յերբ պետության իշխանու-

թյունը պրոլետարիատի ձեռքումն է, յերբ այդ պրոլետարիատ յեվ բազմամիլիոն մանր ու մանրագույն գյուղացիների միջեվ գաճի՞նք է կցված, յերբ այդ պրոլետարիատի ղեկավարությունը գյուղացիության նկատմամբ ապահովված է յեվ այլն—միթե այս այն ամենը չե՞, ինչ վոր հարկավոր է, վորպեսզի կոոպերացիայից, միմիայն կոոպերացիայից, վոր մենք առաջ արհամարում էյինք, չարչիական ձեռնարկում համարելով այն, յեվ վորը վորո՞ւ չափով իրավունք ունենք արհամարելու նայեվ այժմ՝ ‘ՆեՊ-ի ժամանակ, անցնենք լիակատար սոցիալիստական հասարակություն ստեղծելուն։ Այդ դեռ սոցիալիստական հասարակություն ստեղծել չե, սակայն դա այն բոլորն է, վոր անհրաժեշտ յեվ բավական է՝ սոցիալիստական հասարակություն ստեղծելու համար»։ (Տես Լենին, «Կոոպերացիայի մասին», էջ 5)։

Այլ կերպ ասած՝ պրոլետարիատի ղեկատարության որով մենք ունենք բոլոր անհրաժեշտ տվյալները լիակատար սոցիալիստական հասարակություն ստեղծելու համար, հաղթահարելով բոլոր և ամեն տեսակի ներքին դժվարությունները, վորովհետև մենք կարող ենք և պետք է մեր սեփական ուժերով հաղթահարենք նրանց։

Կարձե՞մ պարզ ե, չե՞։

Այն առարկությունը, թե մեր յերկրի համեմատական տնտեսական հետաձայնությունը բացասում է սոցիալիզմ ստեղծելու հնարավորությունը, Լենինը գրոհի յե յենթարկում և ջախջախում, վորպես մի բան, վոր անկարելի յե հաշտեցնել սոցիալիզմի հետ. «Անսահմանորեն շաբլոն առարկություն է նրանց այն առարկությունը», ասում է Լենինը—վոր «նրանք անգիր են արել Արեվմայան Ֆեվրուպայի սոցիալ-դեմոկրատիայի զարգացման ժամանակ, յեվ վորն ասում է, յե մենք սոցիալիզմի համար դեռ չենք հասունացնել, յեվ վոր մեզանում, ինչպես նրանց քվին պատկանող զանազան «գիտուն» պարոններ են արհապագում, սոցիալիզմի համար ոքչեկիսիվ նախադրյալներ չկան»։ (Տես Լենին, «Իրողություններ Սուխանովի մասին»)։

Հովհաննիսյանի դեպքում չարժեքը Հովհաննիսյանի իշխանությունը գրավել և Հովհաննիսյանի հեղափոխություն սարքելը վորովհետև յեթե լիակատար սոցիալիստական հասարակություն ստեղծելու

հնարավորութիւնն ու անհրաժեշտութիւնն այս կամ այն նկատառումով բացասվում է, ապա դրանով իր իմաստը կորցնում է նաև Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը: Ով բացասում է սոցիալիզմ ստեղծելու հնարավորութիւնը մի յերկրում, նա պետք է անպայման բացասի նաև Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան որինականութիւնը: Յե՛վ ընդհակառակը, ով չի հավատում Հոկտեմբերին, նա չպետք է ընդունի, թե հնարավոր է սոցիալիզմի հաղթանակը կապիտալիստական ողակման պայմաններում: Հոկտեմբերին չհավատալու և մեր յերկրի սոցիալիստական հնարավորութիւնները չճանաչելու միջև յեղած կապը սերտ է և անմիջական:

«Յե՛ս գիտեմ,—ասում է Լենինը,—վոր կան իրենց չափազանց խելոք համարող յե՛վ նույնիսկ իրենց սոցիալիստ անվանող իմաստուններ, վորոնք հավաստում են, թե, մինչե՛վ վոր բոլոր յերկրներում հեղափոխութիւն չպայթի, իշխանութիւնը չպե՛տ է գրավել:

Դրանք չեն հասկանում, վոր այդպես ասելով, նրանք հեռանում են հեղափոխութիւնից յե՛վ բուրժուազիայի կողմն են անցնում: Սպասել, մինչե՛վ վոր աշխատավոր դասակարգեր միջազգային մոտեցաբով հեղափոխութիւն կը կատարեն, նշանակում է ուղարկել վիճակում բարեհալ, դա անմատչելի է»: (Լենին, 1918 թ. 14/V «Միջազգային դրութեան մասին», հատոր XV, էջ 285): Այսպես են պատկերանում մեզ առաջին կարգի ներհակութիւնները, ներքին բնույթի այն հերհակութիւնները, վորոնք վերաբերում են կապիտալիստական ողակման պայմաններում սոցիալիզմ ստեղծելու հնարավորութեան հարցին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԵՐՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Այժմ անցնենք յերկրորդ կարգի ներհակութիւններին, արտաքին այն ներհակութիւններին, վոր կան մեր յերկրի, վորպէս սոցիալիզմի յերկրի, և մնացած բոլոր յերկրների, վորպէս կապիտալիզմի յերկրների միջև:

Վարձնք են այդ ներհակութիւնները:

Ահա թե վորոնք. քանի դեռ կա կապիտալիստական ողակում, պետք է լինի նաև զինված միջամտութեան վտանգ՝ կապիտալիստական յերկրների կողմից, իսկ քանի դեռ այդպիսի

վտանգ կա, պիտի լինի և ռեստավրացիայի, հին կարգերի վերականգման վտանգ:

Կարելի՞ յե արդոյր այդ ներհակութիւնները լիովին հաղթանակի համարել մի յերկրի համար: Վնչ, չի կարելի: Վորովհետև մի յերկրի պահանջները, յեթե նույնիսկ այդ յերկրը գիկտատուրայի յերկիր է, բավական չեն լիովին ապահովելու նրան զինված միջամտութեան վտանգից: Այս պատճառով զինված միջամտութիւնից լիապես ապահով լինելը,— ուրեմն է սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակը, հնարավոր է միայն միջազգային մասշտաբով, միայն մի շարք յերկրների պրոլետարների միացած ջանքերի կամ յեթե կուզեք մի քանի յերկրների պրոլետարների հաղթանակի հետևանքով:

Ի՞նչ է սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակը: Սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակը լիակատար յերաշխիք է, վոր այնպէս զինված միջամտութիւն, հետևապէս և ռեստավրացիայի վորձեր չեն լինի, վորովհետև ռեստավրացիայի քիչ թե շատ լուրջ վորձ կարող է տեղի ունենալ միայն այն դեպքում, յեթե այդ վորձը լուրջ աջակցութիւն է գտնում դրսից, յերբ նրան աջակցում է միջազգային կապիտալը:

Այդ պատճառով բոլոր յերկրների բանվորների կողմից մեր հեղափոխութեանը ցույց տրվելիք աջակցութիւնը, մանավանդ այդ բանվորների հաղթանակը թեկուզ հենց մի քանի յերկրներում— առաջին հաղթանակած յերկրի համար զինված միջամտութեան և ռեստավրացիայի վորձերից միանգամայն ապահով լինելու և սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակի անհրաժեշտ պայմանն է:

«Քանի դեռ մեր Խորհրդային հանրապետութիւնը,—ասում է Լենինը,— կը մնա վորպէս վողք կապիտալիստական աշխարհից մեկուսացած մի ծայրամաս, մինչե՛վ այդ ուր այս կամ այն վսանգի չբացման մասին մտածելը միանգամայն ծիծաղելի է անագիորութիւնը յե՛վ ուսուցիչ կը լինի: Ի հարկէ, բանի դեռ այդպիսի արմատական ներհակութիւններ կան, կմնան յե՛վ վսանգները, յե՛վ նրանցից ապահով մնալ յես կարող»: (Լենին հատոր XVII, էջ 408):

Բացի այս— Մենք ապրում ենք վոչ թե միայն պետութեան մեջ, այլե՛վ մեր շուրջը կա պետութիւնների մի համակարգութիւն, յե՛վ անհեղինակալի յե, վոր իմպերիալիստական պետութիւնների կողմից Խորհրդային Հանրապետութիւնը յերկար ժա-

մանակ գոյություն ունենա: Վերջիվերջո կամ մեկը, կամ մյուսը պետք է հաղթանակի: (Տես Լենինի «Տուր կուսակցության 8 ըդհամագումարում»):

Ահա քե ինչու չե Լենինն ասում, թե «Վերջնականապես հաղթանակել կարելի չե միայն համապարփաբար մասշտաբով չեմ միայն բոլոր լեռերների բանվորների միահամուռ ջանքերով»: (Լենին, 1918 թ., «Միջազգային զբոլթյան մասին», հատոր XV, հշ 287):

Այդպես են պատկերանում մեզ յերկրորդ կարգի ներհակությունները:

Ով վոր ասալին խմբի ներհակությունները, վոր միանգամայն հաղթանակելի չեն մի յերկրի համար, շփոթի իրենց լուծման համար մի քանի յերկրների պրոլետարների ջանքեր պահանջող ներհակությունների յերկրորդ խմբի հետ, — նա ամենակուպիտ սխալը կը գործի լենինի դմի հանդեպ. նա կամ հարցերը շփոթել, կամ անուղղելի ոպորտունիսս: Ե:

Վորոշ չափով այդպիսի շփոթման նմուշ կարող ե ծառայել մի ընկերոշ նամակը, վոր յես ստացել եմ հունվար ամսին, ե վորը վերաբերում ե սոցիալիզմի մի յերկրում հաղթանակելու հարցին:

Նա տարակուսած գրում ե. «Գուշք ասում եք, թե լենինյան թեորիան այն ե, վոր սոցիալիզմը կարող ե հաղթանակել մի յերկրում: Յես դժբախտաբար, Լենինի աշխատությունների համապատասխան տեղերում ցուցումներ չի գտա այն մասին, թե սոցիալիզմը կարող ե հաղթանակել մի յերկրում»:

Դժբախտությունն, ի հարկե, այն չե, վոր այդ ընկերը, վորին յես ամենալավ ընկերներից մեկն եմ համարում մեր ոսանող յերիտասարդության շարքերում, — «Լենինի աշխատությունների համապատասխան տեղերում ցուցումներ չի գտել այն մասին, թե սոցիալիզմը մի յերկրում կարող ե հաղթանակել»:

Կըզա ժամանակը, յերբ նա կը կարդա ե կը գտնի վերջապես այդպիսի ցուցումներ: Դժբախտությունն այն ե, վոր նա ներքին ներհակությունները շփոթել ե արտաքին ներհակությունների հետ ե միանգամայն գլուխը կորցրել:

Թերեա ավելորդ չի լինի, յեթե յես ծանոթացնեմ ձեզ այն պատասխանին, վոր յես տվի այդ ընկերոշ ուղարկած նամակին: Ահա նա. «Խոսքը լիակատար հաղթանակի մասին չե, այլ ընդհանրապես հաղթանակի մասին, այսինքն՝ այն մասին, վոր կալվա-

ծատերերն ու կապիտալիստները դուրս քշվեն. իշխանությունը զրավվի, իմպերիալիզմի գրոհները յետ մղվեն, ե ձեռնարկվի սոցիալիստական տնտեսություն ստեղծելու գործը, — այս ամենը լիովին կարող ե հաջողվել մի յերկրի պրոլետարիատի. սակայն տեսադրացիայից լիապես ապահովվել կարելի չե միայն «մի քանի յերկրների պրոլետարների ընդհանուր ջանքերով»: Հիմարություն կը լիներ Ռուսաստանում հեղափոխություն սկսել, ունենալով այն համոզումը, թե այն միջոցին, յերբ Ռուսաստանի հաղթանակած պրոլետարիատի կողմը կը լինի այլ յերկրների պրոլետարների ակնհայտ համակրանքը, սակայն չի լինի մի քանի յերկրների հաղթանակը «չի կարող պահպանողական Յեվրոպայի հանդեպ կանգուն մնալ»: Այս վոշ թե մարքսիզմ, այլ ամենասովորական ոպորտունիզմ ե:

Յեթե այս թեորիան ճիշտ լիներ, իրավացի չեր լինի Իլիչը, վորը պնդում եր, թե նեպական Ռուսաստանը մենք սոցիալիստական Ռուսաստան կը դարձնենք, թե մենք ունենք «այն ամենը, վոր անհրաժեշտ ե լիակատար սոցիալիստական հասարակություն ստեղծելու համար» (տես՝ «Էոոպերացիայի մասին» հոդվածը)...: «Մեր քաղաքական պրակտիկայի ասպարիզում ամենս վտանգավոր յերևույթն այն ե, վոր փորձեր են արվում հաղթանակած պրոլետարական յերկրը, նախքան այլ յերկրների հաղթանակող պրոլետարների կողմից ոգնություն ստանալը, նկատելու վորպես մի յերկիր, վորը մի տեսակ պասսիվ ե ե տեղից շարժվելու անընդունակ:

«Յենթադրենք, թե մի 5—10 տարի դեռեա Արևմուտքում հեղափոխությունը չի հաղթանակի, յենթադրենք, թե այդ ժամանակամիջոցում մեր հանրապետությունը պահպանի իր գոյությունը, վորպես մի հանրապետություն, վորը սոցիալիստական եկոնոմիկա յե ստեղծում նեպի պայմաններում: Միթե դուք կարծում եք, թե այդ 5—10 տարիների ընթացքում մեր յերկիրն գրադվելու յե ջուր ծեծելով ե վոշ թե սոցիալիստական տնտեսություն կազմակերպելով:

«Բավական ե այս հարցը հարուցել, վորպեսզի հասկանալի դառնա սոցիալիզմի՝ մի յերկրում հաղթանակելու հնարավորությունը ժխտող թեորիայի ամբողջ վտանգավորությունը:

«Բայց միթե սա նշանակում ե թե այդ հաղթանակը լիակատար ու վերջնական ե լինելու: Վոշ, չի նշանակում, վորովհետե քանի գոյություն ունի կապիտալիստական ողակումը, միշտ

եւ զինված միջամտութեան վտանգ կը լինի»։ (1925 թ., հուն-վար)։

Այսպէս եւ սոցիալիզմի վիճակի հարցը մեր յերկրում՝ մեր կուսակցութեան 14-րդ Կոնֆերենցիայի հայտնի բանաձեռն տեսա-կեալից։

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Անցնում եմ հարցի հինգերորդ խմբին։

Նախքան կուսակցութեան՝ գլուղում վարելիք քաղաքակա-նութեան վերաբերմամբ 14-րդ Կոնֆերենցիայի հանած բանա-ձեռնին անցնելը, յետ մի քանի խոսքով կուզեյի կանգ առնել այն հարայնորդի վրա, վոր բարձրացրեց բուրժուական մամուլը, գլուղում ունեցած մեր թերութիւնները կուսակցութեան կողմից քննադատութեան յենթարկելու առթիւ։

Բուրժուական մամուլը հրճւանքից վեր-վեր եւ ցատկում, հաւատացնելով բոլորին, թե մեր սեփական թերութիւնների բացերաց քննադատելը նշան է խորհրդային իշխանութեան թու-լութեան, նրա կազմալուծման ու քայքայման։ Ավելորդ եւ ասել, վոր այդ աղմուկը վտանգ գլուխ սարքովի յետ կեղծ։

Ինքնաբերականութիւնը վոչ քե մեր կուսակցութեան բու-լութեան նշանն է, այլ նրա ուժի։ Միայն ուժեղ կուսակցու-թիւնն է կուսակցութեանն է, վորն արմատներ ունի կառնում յեւ զեպի հաղթանակ է գնում, միայն նա կարող է բուլ չալ իրեն սեփական բերութիւնների ալգաիսի աճիւնա բնագոյնութիւն։

Պարոն բուրժուաները մեղ իրենց արշինով են չափում։ Նր-բանք վախենում են լույսից եւ փութանութեամբ թագցնում են ճշմարտութիւնը ժողովուրդից, իրենց թերութիւնները բա-րեկեցութեան ցուցանակի տակ թագցնելով։ Յեւ նրանք կարծում են, թե մենք, կոմունիստներս եւ պետք ե թագցնենք ճշմարտու-թիւնը ժողովուրդից։ Նրանք լույսից վախենում են այն պատ-ճառով, վորովհետեւ բաւական ե, վոր իրենց սեփական թերու-թիւնների վորոշ չափի լուրջ, ազատ ինքնաքննադատութիւն թույլ տան, վոր բուրժուական հասարակական այնպէս քննա-դատեն, վոր քարը քարի վրա չի մնա։ Նրանք կարծում են, վոր յեթե մենք, կոմունիստներս ինքնաքննադատութիւն ենք ցույց տալիս, դա նշան ե այն բանին, վոր մենք շրջապատված ենք ե ողի մեջ կախված։

Իրենց արշինով են մեղ չափում նրանք, այդ հարգելի բուր-

ժուաներն ու սոցիալ-դեմոկրատները։ Միայն այն կուսակցու-թիւնները կարող են վախենալ լույսից ու ճշմարտութիւնից, վորոնք զեպի անցյալն են գնում, վորոնք կորստյան են դատա-պարտված։ Մենք չենք վախենում վոչ մեկից ե վոչ ել մյուսից. չենք վախենում այն պատճառով, վոր մենք վեր սլացող, զեպի հաղթանակ ընթացող կուսակցութիւն ենք։ Ահա թե ինչու այն ինքնաքննադատութիւնը, վոր մի քանի ամիս ե, ինչ մեղանում տեղի յետ ունենում, վոչ թե մեր կուսակցութեան թուլութեան, այլ նրա մեծագույն ուժի նշանն ե, վոչ թե նրա կազմալուծ-ման, այլ ամրապնդման միջոցը։

Իսկ այժմ անցնենք կուսակցութեան գլուղում վարելիք քա-ղաքականութեան հարցին։

Ներքին եւ միջազգային բնույթի նոր պայմանների հետեան-քով ծագած ինչ նոր մոմենտներ կը կարողանանք նշել գլուղում։ Յետ կարծում եմ, վոր կը կարողանանք չորս հիմնական փաստ նշել։

1. Միջազգային կացութեան փոփոխումը ե հեղափոխու-թեան գանգաղած թափը, վորոնք թեկադրում են գլուղացիու-թեանը սոցիալիստական շինարարութեանը հաղորդակից անելու տվելի անհիմանդագին, թեկուզ ե յերկար ուղիներ ընտրել՝ գլու-ղացիութեան հետ միասին սոցիալիզմ ստեղծելու համար։

2. Դյուղի տնտեսական աճումը ե գլուղացիութեան շեր-տավորման պրոցեսը, վորոնք պահանջում են վերջ տալ գլու-ղում նկատվող ռազմական կոմունիզմի մնացորդներին։

3. Գլուղացիութեան քաղաքական ակտիվութիւնը, վորը գլուղի ղեկավարման ե վարչական ապարատի փոփոխումն ե պահանջում։

4. Խորհուրդների վերբնարութիւնները, վոր հայտնաբե-րեցին այն անյերկրային փաստը, թե մեր յերկրի մի ամբողջ շարք շրջաններում միջակ գլուղացիւն անցել ե կուլակի կողմը ընդդէմ չքավոր գլուղացու։

Այս նոր փաստերի հետեանքով ինչ հիմնական անելիք ու-նի կուսակցութիւնը գլուղում։

Մի քանի ընկերներ, յեկական ունենալով գլուղի շերտա-վորման փաստը, զալիս են այն յեղրակացութեան, վոր կուսակ-ցութեան հիմնական անելիքը պիտի լինի հրահրել գլուղում ծայր առած դասակարգային պայքարը։ Այս տեսակետը, ընկերներ, ճիշտ չե։ Այս դատարկախոսութիւնն ե։ Այս չե մեր գլխավոր անելիքը։

Դա մենշեիկական հին ենցիկլոպեդիայից առած հին մենշեիկական յերգերի կրկնությունն է:

Այժմ գլխավորն ամենևին այն չէ, վոր մենք գյուղում դասակարգային պայքարը հրահրենք: Այժմ գլխավորն այն է, վոր միջակ գյուղացիներին համախմբենք պրոլետարիատի շուրջը, նրանց նորից նվաճենք: Այժմ գլխավորն այն է, վոր միաձուլվենք գյուղացիության հիմնական մասսայի հետ, բարձրացնենք նրա նյութական ու կուլտուրական մակարդակը յեվ այդ հիմնական մասսայի հետ միասին առաջ շարժվենք դեպի սոցիալիզմ ճանող ուղիով: Գլխավորն այն է, վոր սոցիալիզմն սեղծենք գյուղացիության հետ միասին, — յեվ անպայման գյուղացիության հետ միասին — յեվ անպայման բանվոր դասակարգի ղեկավարությամբ, վորովհետեւ բանվոր դասակարգի ղեկավարությունը հիմնական յերաժխտիչն է այն բանի, վոր շինարարությունը դեպի սոցիալիզմ ճանող ուղիով կընթանա:

Այժմ այս է կուսակցության հիմնական անելիքն:

Թերևս ավելորդ չի լինի հիշել այս աստիճիվ իլիչի խոսքը, վոր ասել է նա ՆԵՊ-ի կիրառման մոմենտում, և վորոնք մինչև այժմ իրենց ուժը չեն կորցրել:

«Կենտրոնական խնդիրն այն է, վոր այժմ առաջ շարժվենք անհամեմատ ավելի լայն յեվ հզոր մասսայով, յեվ վոյ ալ կերպ, բան գյուղացիության հետ միասին»: (Լենին, ՌԿԿ (բ) 11-րդ համագումարը): Յեվ հետո: «Միաձուլվել գյուղացիական մասսայի հետ, շարժվել աշխատավոր գյուղացու հետ, յեվ սկսել առաջ շարժվել անպայման, անսահման զանգաղությամբ, բան մենք ենք յերազել, բայց շարժվել այնպես, վոր իրոք մեզ հետ առաջ շարժվի ամբողջ մասսան, Այն ժամանակ այդ շարժման արագությունը իր ժամանակին այնպիսի չափերի կը հասնի, վորի մասին մենք այժմ յերազել անգամ չենք կարող»: (Լենինի ղեկուցումը Կենտկոմի գործունեությունից մասին՝ ՌԿԿ (բ) 11-րդ համագումարում): Սրա հետեանքով, գլուղի նկատմամբ մեր առաջ յերկու հիմնական խնդիր է ծառայում:

Առաջին՝ պետք է աշխատել, վոր գյուղացիական սնեհությունը մեզի կտրուկապես սնեհական զարգացման ընդհանուր սխեմի մեջ: Առաջ գրությունն այնպես էր, վոր յերկու գուղահե սրտիցս կար. քաղաքն իր ճանապարհով էր ընթանում, իսկ գյուղն՝ իր. կապիտալիստն աշխատում էր գյուղացիական տնտեսությունը մոցնել կապիտալիստական զարգացման սխե-

մայի մեջ, սակայն այդ բանը տեղի չէր տնենում գյուղացիական մասսաների աղքատացման և գյուղացիությունից վերին խավի հարստացման կարգով: Հայանի յե, վոր այդ ուղին հեղափոխությունը հղի դուրս յեկավ:

Պրոլետարիատի հաղթանակից հետո, գյուղացիական սնեհությունը կտրուկապես սնեհական զարգացման ընդհանուր սխեմի մեջ մեցնելու նպատակն այն է, վոր սեղծվեն այնպիսի պայմաններ. վորոնք կտրուկ կլինին առաջ շարժել մոլորական սնեհությունը գյուղացիների մեծամասնության ղեկավարությունը կամաց-կամաց, բայց անհեղուկ բարձրացնելու հիման վրա, այսինքն՝ այն ուղիին հակադիր մի ուղիով, վորով նախան հեղափոխությունը կապիտալիստները հրավիրում, իրենց հետեվից ելին ճանում գյուղացիությունը:

Սակայն ինչպես մոցնել գյուղացիական տնտեսությունը տնտեսական շինարարությունից սխեմի մեջ, կոոպերացիայի միջոցով: Վարկային, գյուղատնտեսական, սպառողական, արհեստավորական կոոպերացիայի միջոցով:

Սրանք են այն ուղիներն ու շավիղները, վորոնցով գյուղացիական տնտեսությունը զանգաղ, բայց հիմնավորապես պետք է մոցվի սոցիալիստական շինարարությունը ընդհանուր սխեմի մեջ:

Յերկուրդ խնդիրն այն է, վոր աստիճանաբար, բայց անհեղուկ կիրառվի գյուղը կառավարելու յեվ ղեկավարելու հին մեթոդներին վերջ տալու յեվ կտրուկապես ուժեղացնելու, կտրուկապես իսկական ընթացիկ մարմիններ դարձնելու ու գյուղում կտրուկապես ղեկավարապես սկզբունքներ տարածելու գիծը:

Իլիչն ասել է, թե պրոլետարիական դիկտատուրան աշխատավորության մեծամասնությունից ղեկավարապես բարձրագույն տիպարն է:

Իլիչն ասել է, թե ղեկավարապես այդ բարձրագույն տիպարը կարող է մոցվել միայն իշխանությունը պրոլետարիատի կողմից գրավելուց հետո, յերբ մենք այդ իշխանությունը ամրապնդելու հնարավորություն կը ստանանք: Կտրուկապես ղեկավարապես ամրապնդման յեվ կտրուկապես ղեկավարապես տարածման ալը քրեակաշարի սկսվել է: Մենք պետք է այդ ուղիով գլուխը առանց շտապելու ընթանանք և աշխատանքի ընթացքում կուսակցության շուրջն անկուսակցական գյուղացիական մեծ քանակ ահաբեկ սեղծենք:

Յեթե առաջին խնդիրը—գյուղացիական տնտեսությունը տնտեսական շինարարությունն ընդհանուր սխառեմի մեջ մտցնելու խնդիրը—մեզ հնարավորություն կտա գյուղացիությունը պրոլետարիատի հետ միասին լծելու սոցիալիզմ ստեղծելու ընդհանուր գործին, ապա յերկրորդ խնդիրը,—գյուղում խորհրդային դեմոկրատիա ստեղծելու և խորհուրդներն աշխուժացնելու խնդիրը՝ պետք է հնարավորություն տա վերափոխել մեր պետական ապարատը, կապել նրան ժողովրդական մասսաների հետ, այդ ապարատն առողջ, մաքուր, պարզ և եփան դարձնել,—վորպեսզի այնպիսի պայմաններ ստեղծվեն, վոր գյուղացվի պրոլետարիատի զիկատաուրսյի հասարակությունից վոչ-պետական, կոմունիստական հասարակության անցնելը:

Սրանք են մեր կուսակցության գյուղում վարելիք քաղաքականության հարցի վերաբերմամբ 14-րդ կոսկոնֆերենցիայի հանած բանաձևերի հիմնական դժերը:

Սրա համաձայն պետք է փոխվի նաև կուսակցության գեկավարության մեթոդը գյուղում:

Մեր կուսակցության մեջ այնպիսի մարդիկ կան, վորոնք պնդում են, թե քանի վոր ՆԵՊ-ը կա, և կապիտալիզմը սկսել է ժամանակավորապես կայունանալ, մեր անելիքը պիտի լինի, ինչպես կուսակցության ներսում, այնպես ել պետական ապարատի ասպարիզում—գործադրել առավելագույն ճնշում, այնպիսի մի ճնշում, վոր մեր շուրջն ամեն ինչ ձոնչա: Յես պետք է ասեմ, ընկերներ, վոր այդ քաղաքականությունը սխալ է և կ ըմանի: Մեզ այժմ հարկավոր է վոչ թե առավելագույն ճնշում, այլ առավելագույն ճկունություն ինչպես քաղաքականության, այնպես ել կազմակերպչական գեկավարության ասպարիզում: Առանց դրան մենք չենք կարող ներկա շրջանի բարդ պայմաններում զեկը մեր ձեռքին պահել: Մեզ առավելագույն ճկունությունը հարկավոր է նրա համար, վորպեսզի կարողանանք զեկը կուսակցության ձեռքին պահել և կուսակցության լիակատար գեկավարությունն ապահովել:

Հետո անհրաժեշտ է, վոր կոմունիստները գյուղում հրաժարվեն կառավարչության այլանդակ ձևերից: Միայն գյուղացիության վերաբերմամբ կարգադրություններ անելով գործ առաջ տանել չի լինի: Պես է սովորել համբերությամբ հասկացնել գյուղացիներին նրանց համար անհասկանալի հարցերը, պես է սովորեցնել համոզել գյուղացիներին, առանց այդ գործի հա-

մար ժամանակ չեվ քանի խնայելու: Ի հարկե, շատ ավելի հեշտ է միայն կարգադրություններ հրատարակել ու հարցը փակված համարել, ինչպես այդ հաճախ անում են մեր մի քանի առաջավոր ընկերները: Սակայն ամեն պարզ ու գյուրին բան—լավ չէ:

Վերջերս վոլոստային ըջիջներից մեկի քարտուղարը նահանգկոմի ներկայացուցչի այն հարցերին, թե ինչու վոլոստում թերթ չկա—այսպիսի պատասխան է ավել. «Ենչ ենք անում թերթը: Առանց թերթերի ավելի հանգիստ և ավելի լավ ենք զգում: Թե չե հանկարծ գյուղացիները կը կարդան, կսկսեն հարց ու փորձ և հետո գլուխդ նրանց ձեռքից ազատել չես կարող: Յեվ այդ քարտուղարը կոմունիստի անունն է կրում: Դժվար թե կարիք զգացվի ապացուցելու, վոր այդ մարդը վոչ թե կոմունիստ է, այլ մի իսկական դժբախտություն:

Բանն այն է, ընկերներ, վոր վոչ մի կերպ չես կարող գեկավարել ներկայումս առանց «գլխացավանքի», իսկ առանց լրագրի՝ առավել ևս: Այս հասարակ ճշմարտությունը պետք է ըմբռնել և յուրացնել, յեթե մենք ցանկանում ենք կուսակցության և խորհրդային իշխանության ձեռքին պահել գյուղի գեկավարությունը:

Ներկայումս գեկավարելու համար պետք է տնտեսություն վարելու շնորհք ունենալ, պետք է գիտենալ և հասկանալ տնտեսությունը: Միայն «համաշխարային քաղաքականություն», Չեմբերլինի ու Մակկոնալդի մասին աղմուկ հանելով այժմ շատ հեռու չես գնա:

Մեզանում տնտեսական շինարարության շրջան է սկսվել: Այդ պատճառով գեկավարել կարող է նա, ով տնտեսությունից բան է հասկանում, ով կարողանում է գյուղացուն՝ տնտեսությունը զարգացնելու խորհուրդներ տալ, ով կարողանում է ոգնություն հասցնել գյուղացուն՝ տնտեսական շինարարության գործում:

Առումնադրել սնեստուրյուներ, շաղկապվել սնեստուրյան հետ, մսնել սնեստական շինարարության բոլոր մանրամասնություններին մեջ—այս խնդիրն է ներկայումս զրված կոմունիստների առաջ գյուղում: Առանց սրան՝ գեկավարության մասին յերազեկն անգամ ավելորդ է:

Ներկայումս հին մեթոդներով գեկավարել չի կարելի, վորովհետև գյուղացիության քաղ. ակտիվությունը բարձրացել է,

և հարկավոր է, վոր այդ ակտիվությունը խորհրդային ձև ընդունի, վոր նա ընթանա վոչ թե խորհուրդների կողքից, այլ խորհուրդների միջով: Ղեկավարում է նա, ով աշխուժացնում է խորհուրդները, ով գյուղում գյուղացիական ակտիվ է ստեղծում կուսակցության շուրջը:

Հին ձևով հերկայումս ղեկավարել չի կարելի, վորովհետև գյուղի տնտեսական ակտիվությունը բարձրացել է և հարկավոր է, վոր այդ ակտիվությունը կոոպերացիայի ձև ընդունի և վոչ թե կոոպերացիայի կողքից անցնի: Ղեկավարում է նա, ով գյուղում կոոպերատիվ հասարակացություն է ստեղծում:

Սրանք են, ընդհանուր առմամբ կուսակցություն գյուղում տնտեսալիք ղեկավարություն կոնկրետ խնդիրները:

ՄԵՐ ՄԵՏԱՂԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

Անցնում եմ մեր կուսակցության կոնֆերենցիայում շոշափված հարցերի վերջին խմբին:

Վձրն է մեր տնտեսության զարգացման ասպարիզում ներկատվող նոր ու առանձնահատուկ յերևույթը:

Այդ նոր յերևույթն այն է, վոր մեր տնտեսական ծրագիրը սկսել է յետ մնալ մեր տնտեսության իրական զարգացումից, նրանք այժմ չեն բավարարում և տնտեսության վոչ մի ասպարիզում չեն համապատասխանում տնտեսության իրական աճման թափին:

Այս փաստի ցայտուն արտահայտություններին մեկը մեր պետական բյուջեն է:

Դուք գիտեք, վոր կես տարվա ընթացքում մենք ստիպված եյինք մեր պետական բյուջեն յերեք անգամ փոփոխության յենթարկել, վորովհետև նախահաշվային յենթադրությունների չնախատեսված մեր բյուջեյի յեկամային մասերը շարունակ աճում եյին:

Այլ խոսքով ասած՝ մեր նախահաշվային յենթադրությունները և մեր բյուջեային ծրագրերը յետ եյին մնում պետական յեկամուտների աճման թափից, և այդ պատճառով պետական գրամատրիզում մնացորդներ եյին գոյանում: Այս նշանակում է, վոր մեր յերկրի տնտեսական կյանքի հյութերն ուժղին թափով վեր են բարձրանում, տապալելով մեր ֆինանսական մասնագետների բոլոր գիտական ծրագրերը: Այս նշանակում է, վոր մենք

վոչ պակաս, յեթե վոչ ավելի, մի հզոր տնտեսական և աշխատանքային վերելք ենք կատարում, քան այն վերելքը, վոր տեղի յե ունեցել, որինակի համար, Ամերիկայում, քաղաքացիական պատերազմից հետո:

Մեր տնտեսական կյանքում նկատվող այս նոր յերևույթի ամենացայթուն արտահայտությունը կարելի յե համարել մեր մետաղարդյունաբերություն աճումը: Անցյալ տարի մետաղի արտադրությունը կազմում էր 191 միլիոն նախապատերազմյան սուրբի: Անցյալ տարվա նոյեմբերի 1924—1925 տարվա տարեկան ծրագրից կազմված էր 273 միլիոն նախապատերազմյան սուրբու սահմանում: Այս տարվա հունվարին այդ ծրագիրը, մետաղարդյունաբերության արդյունաբերության փաստական աճման թափին համապատասխանելու պատճառով, փոխվում է և հասցվում 317 միլիոն սուրբու: Այս տարվա ապրիլին այդ ընդլայնված պլանը նորից փոխվեց և հասցրվեց 350 միլիոն սուրբու: Այժմ մեզ ասում են, վոր այդ պլանն էլ է անբավարար, և ստիպված են այն ընդարձակել, հասցնելով մինչև 360—370 միլիոն սուրբու:

Այլ խոսքով ասած՝ մետաղի արդյունաբերությունն այս տարի, անցյալ տարվա արտադրության համեմատությամբ համարյա թե յերկու անգամով աճել է: Յես ղեռ չեմ խոսում մեր թեթև արդյունաբերության, փոխադրական միջոցների, փառելիքի արդյունաբերության և արդյունաբերական այլ ճյուղերի աճման մասին:

Ինչ է ասում այս ամենը: Այն, վոր արդյունագործությունը, սոցիալիզմի այդ հիմնական բազան, կարգի գցելու հետևանքից մեզ արգեն վոսե եմ գրել զարգացման լայն ճանապարհի վրա:

Ինչ վերաբերում է մետաղարդյունաբերությանը, վորն ընդհանրապես վոչ արդյունաբերության հիմնական զսպանակն է, պիտի ասել, վոր միտյալ շրջանը մենք արդեն անցել ենք և մեր մետաղարդյունաբերությունը զարգանալու, լիակատար ծաղկման հասցնելու բոլոր հիմքերն ունի: Ընկ. Չերժինսկին իրավացի յե յերբ ասում է, թե մեր յերկիրը կարող է և պետք է մետաղարդյունաբերական յերկիր դառնա:

Դժվար թե կարիք զգացվի ապացույցելու, թե այս փաստն ինչ հակադաս նշանակություն ունի ինչպես մեր յերկրի ներքին զարգացման, այնպես էլ միջազգային հեղափոխության համար:

Կոսկածից դուրս է, վոր մեր արդյունաբերության ներքին

զարգացման տեսակետից նրա աճման նշանակությունը հակադասելու է, վորովհետեւ նա նշանակում է մեր վողջ արդյունաբերության, մեր ամբողջ տնտեսության աճում, վորովհետեւ մետաղագործական արդյունաբերությունն ընդհանրապես արդյունաբերության հիմնական բաղան է, վորովհետեւ վնչ թեթեւ արդյունաբերությունը, վնչ տրանսպորտը, վնչ վառելիքի արդյունաբերությունը, վնչ ելեքտրիֆիկացիան, վնչ գյուղատնտեսությունը չի կարելի վորոքի կանգնեցնել՝ առանց մետաղագործական արդյունաբերության ուժեղ զարգացման:

Մետաղագործական արդյունաբերության աճումը վողջ արդյունաբերության և ժողովրդական տնտեսության աճման հիմքն է:

Ահա թե ինչ ասել է Լենինը ծանր արդյունաբերության մասին, ծանր արդյունաբերությունն ասելով, գլխավորապես, մետաղագործական արդյունաբերությունը հասկանալով:

«Մենք գիտենք, վոր Ռուսաստանի փրկությունը վոչ բեմիայն գյուղացիության հետեւության բերքն է, այդ գեռ էիչ է, — վոչ բե գյուղացիությանը գործածության իրեւ մասակարարող բերքով արդյունաբերության լավ վիճակը — այդ գեռ էիչ է, — մեզ հարկավոր է նայել ծանր աշխատանքներունը:

Նրան լավ վիճակի մեջ դնելու համար, մի քանի տարվա աշխատանք է պահանջվելու»:

Յեվ հետո. «Առանց ծանր արդյունաբերությունը փրկելու, առանց այն վերակազմակերպելու, մենք չենք կարողանա վոչ մի արդյունաբերությունը սեղծել: Իսկ առանց արդյունաբերության մենք վորպես ինքնուրույն չենք, կը կործանվենք: (Լենին, «Կոմիսյոների 4-րդ կոնգրեսը»):

Ինչ վերաբերում է մեր մետաղագործական արդյունաբերության զարգացման միջազգային նշանակությանը, կարելի է ասել, վոր նա անչափ մեծ է: վորովհետեւ ինչ է նշանակում մետաղաբերության բուռն աճումը պրոլետարիատի դիկտատուրայի որով, չեթե վոչ ուղղակի ապացույց այն բանի, վոր պրոլետարիատն ընդունակ է վոչ միայն ինքն կործանելու, այլեւ կառուցելու նորը, վոր նա իր սեփական ուժերով կասեղծե նոր արդյունաբերություն, նոր հասարակություն, վորեւ մարդը մարդու կողմից չի ճանաչուած: Իսկ ապացույցել այդ բանը գործով չեւ վոչ բե գրից առած բառերով — նշանակում է աներկբայելի կերպով չեւ վերջնականապես առաջ շարժել միջազգային հեղափոխության գործը:

Արեւմտյան Յեւրոպայի բանվորների ուխտագնացությունը դեպի մեր յերկիրը — պատահականությունն է. նա մեծագույն պոլիտացիոն և գործնական նշանակություն ունի՝ հեղափոխական շարժումն ամբողջ աշխարհում զարգացնելու համար:

Այն հանգամանքը, վոր Արեւմտյան Յեւրոպայից մեր յերկիրն են գալիս մի շարք բանվորներ, դիտում է շոշափում են մեր գործարանների և ֆաբրիկաների յուրաքանչյուր անկյունը, — վկայում է, վոր նրանք կամենում են սեփական փորձով համոզվել, վոր վորքան է պրոլետարիատն ընդունակ նոր արդյունաբերություն, նոր հասարակություն ստեղծելու: Յերբ նրանք կը համոզվեն զրանում, դուք կարող եք համոզված լինել, վոր միջազգային հեղափոխության գործն առաջ կը տարվի յոթ մըլզոնանոց քայլերով:

«Այժմ — ասում է Լենինը, — մենք միջազգային հեղափոխության վրա ներգործում ենք գլխավորապես մեր հետեւական քաղաքականությամբ: Առանց վորեւ չափազանցության կարող ենք ասել, վոր ներկայումս աշխարհի բոլոր յերկրների բոլոր աշխատավորները, առանց բացառության, իրենց հայացքը դեպի Ռուսաստանի կոմերդային Հանրապետությունն են դարձել... Այդ առաջնությունը պաշտոնը մղվում է համաշխարհային մասշտաբով: Յերբ լուծենք այդ խնդիրն, այն ժամանակ մենք աներկբայելիորեն չեւ վերջնականապես հաղթանակած կը լինենք միջազգային մասշտաբով: Այդ պատճառով հետեւական ճիշտաբանության հարցերը մեզանում միանգամայն բացառիկ նշանակություն են ստանում: Այս նախաձեռնում մենք պե՛տ է հաղթանակենք գանգաղությամբ, առանց առաջ — արագությամբ չի կարելի — բայց անհեղուկ բարձրանալով չեւ առաջ շարժվելով»: (Լենին, 1921 թ., 2 հունիսի, «Կոմիսյոների փակման առթիվ արտասանած ճառը», հատ. XVIII, մաս 1, էջ 282):

Այս է մեր ամբողջ արդյունաբերության և մասնավորապես մետաղագործական արդյունաբերության աճման միջազգային նշանակությունը:

Ներկայումս մեզանում մոտ չորս միլիոնանոց արդյունաբերական պրոլետարիատ կա: Մեր հարկե, քիչ է, բայց է այնպես այդ մի այնպիսի քանակ է, վորի միջոցով կարելի չէ սոցիալիզմ ստեղծել և մեր յերկրի պաշտպանության գործը կազմակերպել ի սաստ պրոլետարիատի թշնամիների:

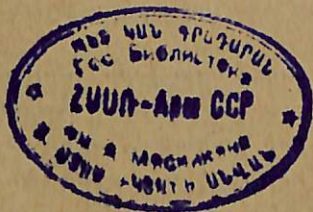
Սակայն մենք չենք կարող և չպետք է բավարարվենք դը-

րանով: Մեզ հարկավոր է 15—20 միլիոնանոց արդյունաբերական պրոդուկտներ, մեր յերկրի հիմնական շրջանների ելեկտրիֆիկացիա, կոոպերացված գյուղատնտեսություն և բարձր զարգացման հասած մետաղագործական արդյունաբերություն: Այն ժամանակ մեզ համար վոչ մի վտանգ սարսափելի չի լինի: Այն ժամանակ մենք միջազգային մասշտաբով կը հաղթանակենք:

14-րդ կուսկոնֆերենցիայի պատմական նշանակությունն էլ հենց այն է, վոր նա պարզ կերպով նշել է այդ մեծ նպատակին հասնելու ուղին:

Իսկ այդ ուղին ճիշտ է, վորովհետև նա մեզ վերջնական հաղթանակ բերող լինելի ուղին է:

Ահավասիկ մեր կուսակցության 14-րդ կոնֆերենցիայի աշխատանքի արդյունքներն՝ ընդհանուր գծերով:



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0186055

ԳԻՆՆ Ե 25 ԿՈՊ.

9577

1

1